

905, ὑπερ ἄδικον 'Ε· καλήτερα. 'Α·

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Δεύτερος

Πρώτη Έκδοσις: 'Εν Ἑλλάδι, ἡμ. 10, ἐν τῇ ἀλλοθ. ἡμ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχ. ἀπὸ 1 ἡμ. ἕκαστ. ἔτινος καὶ εἰς ἑτέροις — Τῆς πρώτ. φύλλων κ. 30 — Τῆς, τῆς ἀποδομένης: '03. Σταθίου, 6.

7 Νοεμβρίου 1876

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΑΥΡΙΑΚΟΝ ΒΑΘΚ

Συντάξις: (81 σελ. 68).

Οἱ σύνδεσμοι τῶν ἐργατῶν. — Αἱ ἀπεργίαι.

Ὁ Φίλιππος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνοήσῃ ὅτι οἱ μισθοὶ δύνανται ν' ἀναδοκαταβαίνουν τῷ ἐρκίνατο τοῦτο ἄδικον πρὸς τε τοὺς ἐργάτας καὶ τοὺς μισθωτάς αὐτῶν καὶ ἐξέφρασε τὴν γνώμην του.

Διδάσκαλος. — Ἰδόμεν, Φίλιππε, ὅταν αἱ σβοῦραι ἦναι σπάνιαι δὲν ἀξίζουν δύο ἢ τέσσαρας θῶλους περισσώτερον ἀπὸ ὅ,τι ἀξίζουν, ὅταν ἦναι κοινὰ καὶ ὅλος ὁ κόσμος ἔχει;

Φίλιππος. — Δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα.

Διδάσκαλος. — Ἀναμφιβόλως, μία σβοῦρα δὲν εἶναι ἐργασία, ὁμιλοῦμεν περὶ τῆς τιμῆς τῆς ἐργασίας καὶ ὄχι περὶ τῆς τιμῆς τῆς σβοῦρας. Ἄλλ' ὑποθέσωμεν ὅτι ὑποδηματοποιὸς τις ὁ ὀπίσθος ἔχει ἐργασίαν διὰ δύο μόνον ἐργάτας παρκαλεῖται νὰ προσλάβῃ καὶ τρίτον ἐργάτην· τί θὰ εἰπῇ;

Φίλιππος. — Θὰ εἰπῇ: Δὲν ἔχω ἀνάγκην τώρα ἀπὸ σέ. ἔχω τοὺς ἐργάτας μου.

Διδάσκαλος. — Ὑποθέτω τώρα ὅτι ὁ ἐργάτης ἐπῆγεν εἰς πολλοὺς ὑποδηματοποιούς, καὶ ὅλοι εἶχον τοὺς ἐργάτας των· τί θὰ κάμῃ ὁ ἐργάτης;

Τοῦ Φιλίππου μὴ εἰσεύροντος τί νὰ ἀπαντήσῃ, ὁ Γέρω-Πέτρος προσέθεσε· τί θὰ κάμῃ διὰ νὰ μὴν ἀποθάνῃ τῆς πείνης;

Πέτρος. — Θὰ ζητήσῃ ἄλλην ἐργασίαν.

Γέρω-Πέτρος. — Θὰ ζητήσῃ λοιπὸν νὰ γείνη χρυσοκόμος ἢ ἰατρός, δὲν ἔχει οὕτως;

Τὰ παιδιὰ ἤρχισαν νὰ γελοῦν, καὶ ὁ διδάσκαλος ἐξήγησεν ὡς ἐξῆς τὴν ἀστειότητα τοῦ Γέρω-Πέτρου. Ὁ ἐργάτης ὅταν ἐμποδίζεται νὰ ἐξασκῆσθαι τὴν τέχνην, ἢ τὸ ἐπάγγελμά του, ἀμέσως μόνον ἀπλουστάτην τινὰ ἐργασίαν δύναται νὰ κάμῃ, ἢν δύναται τις νὰ μάθῃ ἄνευ διδασκαλίας. Ἄλλ' αἱ ἀπλουστάται ἐργασίαι ἀς ὅλος ὁ κόσμος ἠξέσκει νὰ κάμῃ, πληροῦνται ἐλάχιστον. Ἄλλως τε, αἱ ἐργασίαι εἰς τὰς ὁποίας δὲν εἰναι τις συνειθισμένος εἰσι πολὺ κοπιαστικαί. Τέλος χάνει τις καιρὸν ζητῶν ἐργασίαν τοιαύτην ἢν ἀγνοεῖ ποῦ νὰ εὑρῇ. Διὰ τοὺς λόγους τούτους, ὁ ἐργάτης προτιμᾷ νὰ εἰπῇ εἰς τὸν ἐργοστασιάρχην τοῦ ἐπαγγέλματός του· δός

μοι ἐργασίαν, καὶ πρὸς τὸ παρὸν σοὶ τὴν κάμνω εὐθηνότερα.

Ἀλέξανδρος. — Ὁ ἐργοστασιάρχης δὲν πρέπει εἰς τοιαύτας περιστάσεις νὰ ὠφεληται ἀπὸ τὴν δυστυχίαν τοῦ ἐργάτου.

Γέρω-Πέτρος. — Δηλ. πρέπει νὰ τῷ εἰπῇ: Παλληκάρι μου, δὲν ἔμπορὸν νὰ πληρώσω τὴν ἐργασίαν σου εἰς τὴν συνήθη τιμὴν τῆς, καὶ κατὰ συνέπειαν, ἀπόθανε τῆς πείνης.

Διδάσκαλος. — Ὁ ἐργοστασιάρχης δὲν ὠφελεῖται τῆς δυστυχίας τοῦ ἐργάτου — ὑπερ θὰ ἦτο κακόν — τοῦναντίον τὸν ὑποχρεώνει, ἐνίοτε μάλιστα καὶ ζημιώνεται, δίδων αὐτῷ ἐργασίαν εἰς μικροτέραν τιμὴν, ὅταν π. χ. διαθέτῃ ὅσην ἐργασίαν δύναται.

Ἀλέξανδρος. — Πῶς τοῦτο;

Διδάσκαλος. — Ἰδοὺ πῶς. Ὁμιλοῦσαμεν περὶ τοῦ ὑποδηματοποιοῦ, ἐξακολουθήσωμεν τὸ παράδειγμα τοῦτο. Πωλεῖ τὰ ὑποδήματα 20 δρ. τὸ ζεῦγος. Εἰς τὰς 20 ταύτας δρ. ὑπάρχει ἡ ἀγορὰ τῶν δερμάτων, ἢ πληρωμὴ τοῦ ἐργάτου, τὰ λοιπὰ ἐξοδα, τὸ δὲ ὑπόλοιπον εἶναι κέρδος. Τώρα ἐννοεῖται ὅτι ὁ ὑποδηματοποιὸς κατασκευάζει τόσα ζεῦγη ὑποδημάτων ὅσα δύναται νὰ πωλήσῃ· ὑποθέσωμεν ὅτι πωλεῖ 1000 ζεῦγη τὸ ἔτος. Ἐργεταί ἕνας ἐργάτης ὁ ὀπίσθος τῷ λέγει· θέλω νὰ σὲ κατασκευάσω καὶ ἄλλα. Ὁ ὑποδηματοποιὸς τῷ ἀπαντᾷ: δὲν δύναμαι νὰ τὰ πωλήσω· κατασκευάζω ἤδη 4000 ζεῦγη, ἅτινα μοὶ ἄρκοι. Ὁ ἐργάτης τῷ ἀπαντᾷ· ἔχω ἀνάγκην ἐργασίας διὰ νὰ ζήσω, θὰ ἐργασθῶ εὐθηνώτερον. Τότε ὁ ὑποδηματοποιὸς λέγει καθ' ἑαυτὸν· τὰ πρόσθετα ταῦτα ὑποδήματα θὰ τὰ προσφέρω εἰς μικροτέραν τιμὴν, καὶ θὰ εὑρω ἴσως νέους ἀγοραστάς· καὶ δέχεται τὴν πρότασιν.

Γέρω-Πέτρος. — Ὑποχρεώνει μέρος τοῦ κεφαλαίου του (τὰ δέρματα, ὕλικά καὶ τὰ ἐργατικά), καὶ ἐὰν δὲν κατορθώσῃ νὰ πωλήσῃ τὰ ὑποδήματα, τὸ κεφάλαιόν του οὐδὲν τῷ ἀποφέρει καὶ χάνει τοὺς τόκους.

Καλοθέλης. — Εἶδον πάντοτε ὅταν ὑπάρχῃ πολλὴ ἐργασία, ὅτι οἱ μισθοὶ ὑψοῦνται, καὶ ἐκπίπτουν ὅταν ὑπάρχῃ ὀλίγη ἐργασία· καὶ ὅτι οὔτε οἱ σύνδεσμοι τῶν ἐργατῶν οὔτε αἱ ἀπεργίαι συντελοῦν εἰς τι.

Ἰωάννης. — Τί εἶναι οἱ ἐργατικοὶ σύνδεσμοι καὶ αἱ ἀπεργίαι;

ὅταν ἀριθμὸς τῆς ἐργασιᾶς τῆς αὐτῆς τεχνῆς τοῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος συνανοοῦνται διὰ τὴν ζήτησιν αὐξήσιν μισθοῦ, ἀπαργία δὲ, ὅταν ἐννοοῦν νὰ ἐργασθῶσι μόνον ὑπὸ τοὺς ὅρους οὓς ἀπαιτοῦν. Ἦτοι ἡ ἀρνησις, ἢ ἡ πραγματικὴ παύσις τῆς ἐργασίας λέγεται ἀπαργία (grève.)

Ἀλέξανδρος.—Εἶναι δικαίωμά μας.

Γέρω-Πέτρος.—Ἀναμφιβόλως. Εἶναι δικαίωμά σας, ὅχι ὅμως πάντοτε καὶ κέρδος σας. Συχνότατα, ὁ ἐργάτης ὑποχρεοῦται νὰ ἐνδώσῃ ἀφοῦ δὲν ἐργασθῇ ἐπὶ τινὰς ἐβδομάδας ἢ καὶ τινὰς μῆνας. Ἐν τούτοις ὅμως ὅχι μόνον δὲν κατορθώνει τι ἀλλὰ καὶ δαπανᾷ τὰς οικονομίας του, ἐὰν ἔχη. Καὶ ἐὰν ἐπιτύχῃ μικρὰν τινα αὐξήσιν, τὴν ἀγοράζει πολὺ ἀκριβὰ καὶ πάντοτε δὲν τὴν διατηρεῖ.

Διδάσκαλος.—Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι ὁ ἐργοστασιάρχης δὲν ἐργάζεται διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ πωλήσῃ. Ὁ ἀγοραστὴς ἢ ὁ καταναλωτὴς, ἀπ' ἐτέρου, δὲν ἀγοράζει διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν πωλητὴν, ἀλλὰ διότι ἐπιθυμοῖ νὰ προμηθευθῇ τὸ προσφερόμενον ἐμπόρευμα. Τὸ ἀγοράζει λοιπὸν εἰς τὴν δαῖνα τιμὴν, ὅχι ὅμως καὶ εἰς τὴν δαῖνα. Ἐὰν δὲν συγκατανεύσῃ νὰ πληρώσῃ τιμὴν τινα, ὁ πωλητὴς σπανίως δύναται νὰ τὸν ἀναγκάσῃ, ἐνθ' ὃ καταναλωτὴς σχεδὸν πάντοτε κατορθώνει τὸν πωλητὴν νὰ ἐκπέσῃ τὴν τιμὴν. Κατὰ συνέπειαν, ὁ ἐργοστασιάρχης μὴ δυνάμενος νὰ ὑψώσῃ ὅσον θέλει τὴν τιμὴν τοῦ ἐμπορεύματος, δὲν δύναται ἐπίσης καὶ νὰ ὑψώσῃ πάντοτε τὰ ἡμερομίσθια.

Καλοτύχης.—Προτιμᾷ μᾶλλον νὰ κλείσῃ τὸ κατάστημά του παρὰ νὰ ἐργάζεται μὲ ζῆμιν.

Ἀλέξανδρος.—Ἄλλ' ἐὰν ὁ ἐργάτης δὲν κερδίῃ ἀρκετὰ διὰ νὰ ζῆσῃ;

Καλοτύχης.—Ὅλοι οἱ ἐργάται δὲν ἔχουν ἀρκετοὺς μισθοὺς, τοῦτο εἶναι ἀληθές· πολλάκις ὅμως καὶ ἀνηρόι τινες δὲν ἐργάζονται ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι δὲν κερδίζουν ἀρκετὰ.

Γέρω-Πέτρος.—Καὶ αἱ ἀνωφελεῖς δαπάναι;

Διδάσκαλος.—Πρέπει νὰ εἰξεύρῃ τις νὰ ζῆ μὲ οικονομίαν, ἐὰν δὲν δύναται νὰ ἀλλάξῃ ἐπάγγελμα. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, μόνον ἐκ τῆς πλούτου, τῆς ποσότητος καὶ ποιότητος τῆς κατασκευαζομένης ἐργασίας ὀφείλει νὰ περιμένῃ σπουδαίαν βελτίωσιν καὶ διαρκῆ ἐν τῇ θέσει τοῦ ἕκαστος.

Ἡ συνεταιρισμὸς ἢ ἡ συνεργασία.

Ἀλέξανδρος.—Δὲν πιστεύετε λοιπὸν εἰς τὴν συνεργασίαν;

Διδάσκαλος.—Πιστεύω μόνον ὅτι ἀφορᾷ τὰ θεοσκευτικὰ πράγματα· ὅτι ἀφορᾷ τὰ λοιπὰ, φίλε μου, ἐπιθυμῶ νὰ μανθάνω· παρατηρῶ λοιπὸν τὰ πράγματα καὶ ἀποταμιεύω τὴν πείραν.

Παραδείγματα χάριν, ὅταν θέλω νὰ μάθω

καίεται τις ἐγγίζων τὸ πῦρ, πλῆσται τὸν δάκτυλον· ἐὰν θέλω νὰ μάθω ἂν ἦναι προτιμότερον τὰ γεώμικλα νὰ φυτεύωνται ἀκέραια ἢ εἰς τεμάχια, φυτεύω καὶ κατὰ τοὺς δύο τρόπους καὶ συγκρίνω τὰ προϊόντα.

Τὸ αὐτὸ θὰ πράξω καὶ διὰ τὴν συνεργασίαν. Ὅθ' κρίνω ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων.

Πέτρος.—Τί εἶναι ἡ συνεργασία;

Διδάσκαλος.—Ἡ συνεργασία σημαίνει συνεταιρισμὸν. Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι συμβουλευόντες τὴν συνεργασίαν. Νομίζουν ὅτι οἱ ἐργάται συνεταιριζόμενοι μεταξύ των, ἀντὶ νὰ ἐργάζωνται διὰ λογαριασμὸν ἐργολάβου τινος, θὰ ἐκέρδιζον περισσότερα καὶ θὰ ἴσαν εὐτυχέστεροι.

Γέρω-Πέτρος.—Ἐὰν ἡ βροχὴ καὶ ὁ καλὸς καιρὸς δὲν ἐρχονται ὅταν πρέπη, ἡ συνεργασία θὰ ὀριμάσῃ τὰς ἀπώρας; Ὅταν γείνη πόλεμος, μήπως ἡ συνεργασία ἐμποδίζει τὴν πυρκαϊάν τῆς οἰκίας;

Ἀλέξανδρος.—Εἰξεύρω ὅτι εἶσαι κατὰ τῆς συνεργασίας.

Γέρω-Πέτρος.—Μήπως σὺ εἶσαι ὑπὲρ αὐτῆς; Ὅμιλεῖς μόνον, ἀλλὰ δὲν λαμβάνεις μέρος εἰς συνεργατικὴν τινα ἐταιρίαν. Ὑπάρχουσι πολλοὶ ἄνθρωποι ὅπως σὺ, οἱ ὅποιοι συμβουλευοῦν εἰς τοὺς ἄλλους ὅ,τι δὲν θέλουν νὰ πράξουν οἱ ἴδιοι.

Ἀλέξανδρος.—Διότι δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ λάβω μέρος.

Διδάσκαλος.—Εἶμαι ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἀκολουθοῦν εὐχαρίστως τὸ λόγιον τοῦ Εὐαγγελίου: «Πάντα ἐξετάζετε τὸ καλὸν κατέχετε.» Ὅστε δὲν θέλω νὰ ὀμιλήσω περὶ τῆς συνεργασίας πρὶν γείνουν πολλοὶ ἐπ' αὐτῆς δοκιμαί. Ὅλιγοὶ ἐπέτυχον καὶ πολλοὶ ἀπέτυχον. Οὐχ ἤττον, ἴσως εἶναι ἀκόμη πολὺ ἐνωρίς διὰ νὰ κρίνῃ τις· ἐὰν ὁμοῦ θέλετε, σας λέγω τὰς ἐπι τούτῳ σκέψεις μου.

Ὁλοι.—Ναί, ναί, νὰ μᾶς τὰς εἰπῆτε.

Διδάσκαλος.—Πρῶτον, ἐσκέφθην ὅτι συνεταιρίζεται τις διὰ νὰ κάμῃ μόνον τὰ πράγματα ἐκεῖνα ἅτινα μόνος του δὲν δύναται νὰ κατασκευάσῃ. Ἐὰν μόνος μου δύναμαι νὰ κατασκευάσω τι ὑπερὸ θὰ μ' ἀποφέρῃ ὁ δρ. δὲν θὰ συνεταιρισθῶ μετ' ἄλλου διὰ νὰ μοιρασθῶ τὰς ὁ ταύτας δραχμὰς.

Ἡ συνεταιρισμὸς λοιπὸν πρόερχεται ἐξ ἀνάγκης· εἴτε διότι δὲν ἔχει τις ἀρκετὰ χρήματα, εἴτε διότι δὲν ἦναι ἀρκετὰ ἰσχυρὸς, ἢ ἱκανὸς διὰ νὰ κατασκευάσῃ ἔργον τι μόνος του.

Οὐδαὶς ἀγαπᾷ τὸν συνεταιρισμὸν, διότι οἱ σύντροφοι εἶναι συγχρόνως καὶ κύριοι.

Ἐπειτα, ἐν τῷ συνεταιρισμῷ πολλάκις ἕκαστος θέλει καὶ νὰ διευθύνῃ, καὶ δὲν κατορθοῦται πάντοτε ἡ συνενόησις· βεβαίως εἰς πρέπει νὰ διευθύνῃ, ἀλλ' οὗτος πρέπει νὰ εἰξεύρῃ νὰ διευθύνῃ, νὰ κατασκευάσῃ καὶ νὰ πωλῇ.

Τέλος, εἰς τὰς ἐταιρίας ταύτας παραδέχον-

ται τὴν ἰσότητά τοῦ μισθοῦ, ὅπερ ἄδικον. Ἐκαστος πρέπει νὰ πληρώνηται ἀνάλογως τῆς ἐργασίας του.

Πέτρος.—Εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ἐπλήρωσεν τις τὸ ἴδιον μίαν μεγάλην καὶ μίαν μικρὰν ἀγαλάδα.

Καλοτέχνης.—Ὅταν αἱ ἐργασίαι δὲν πηγαίνουν καλὰ δι' ὅλον τὸν κόσμον, πηγαίνουν κακὰ καὶ διὰ τὴν συντροφικὴν ἐταιρίαν.

Γέρω-Πέτρος.—Ἄλλ' ὁ ἐργαστασιάρχης πολλάκις δύναται νὰ περιμένῃ καλῆτερας ἐποχὰς καὶ νὰ διδῇ ἐργασίαν εἰς τοὺς ἐργάτας του, ὅχι ὅμως καὶ αἱ συντροφικαὶ ἐταιρίαι.

Καλοτέχνης.—Τὰ δὲ προϊόντα των δὲν θὰ πωλῶνται ἀκριβώτερον τῶν ἄλλων.

Διδάσκαλος.—Βλέπετε, φίλτατε Ἀλέξανδρε, ὅτι οἱ γείτονές μας δὲν νομίζουν ὅτι αἱ συντροφικαὶ ἐταιρίαι δύνανται νὰ φέρουν τὴν εὐτυχίαν εἰς τὸν κόσμον. Οὕτε ὑπάρχουν οὕτε θὰ ὑπάρχουν ποτὲ καταστήματα ἅτινα θὰ καταστήσουν ὅλον τὸν κόσμον εὐτυχεῖ. Πρέπει ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἕκαστος νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν εὐτυχίαν του, καὶ διὰ τοῦτο ὑπάρχει μία ἀλάνθαστος συνταγή: Λάβε καλὴν δόσιν ἐργασίας, πρόσθεσε ἀναγκαίαν δόσιν οἰκονομίας, καὶ κάμνε χρῆσιν αὐτῆς καθ' ἑκάστην. Ἴδου τὸ βεβαιώτερον μέσον τοῦ νὰ προαχθῇ τις εἰς εὐχάριστον θέσιν.

A. ΒΕΡΝΑΡΑΚΗΣ.

*Ἐπιτελεῖται.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΚΗΡΙΟΥ

Συνόμιον 181 σελ. 691.

Ἐλπίζω ὅτι διὰ τῶν τριῶν ἢ τεσσάρων τούτων πειραμάτων ἐμάθατε ν' ἀναγνωρίζετε τὴν παρουσίαν τοῦ ἄνθρακος, καὶ νὰ ἐνοῆτε τίνα εἰσὶ τὰ προϊόντα τῆς καύσεως, ὅταν ἀέριον ἢ ἄλλο τι σῶμα καίεται εἰς τὸν ἀέρα.

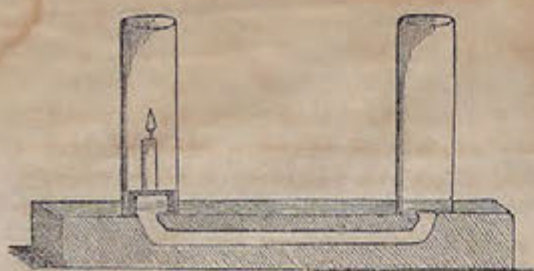
Πρὶν ἐγκαταλείψω τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, θέλω σὰς ὑποβάλλει ἀκόμη τινὰς παρατηρήσεις καὶ τίνα πειράματα περὶ τῆς θαυμασίας ἐνεργείας τοῦ ἄνθρακος εἰς τὴν καθυσιν. Σὰς ἐδειξά ὅτι ὁ ἄνθραξ καίει μόνον ὡς σῶμα στερεόν, ἀλλὰ παύει ὡν εἰς στερεὰν κατάστασιν ἅμω ἀποκαῆ. Δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ ὡς πρὸς πάσας τὰς καυσίμους ὕλας, ἀλλὰ μόνον ὡς πρὸς τὰς ἀνθρακώδεις, οἷον τοὺς γαιάνθρακας, τοὺς ξυλάνθρακας καὶ τὰ ξύλα. Πλὴν δὲ τοῦ ἄνθρακος δὲν γνωρίζω κάμμίαν πρότιν ἢ στοιχειώδη οὐσίαν καίουσαν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον. Ἄν ἄλλως εἶχε τὸ πρᾶγμα, τί θὰ συνέβαιεν; Ἄν φέρ' εἰπεῖν ὅλαί αἱ καύσιμοι ὕλαί ἦσαν ὡς ὁ σίδηρος, ὅστις καίτοι καίων ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι στερεόν σῶμα, ποτὲ δὲν θὰ εἶχομεν καθυσιν ὡς αὐτὴν ἧτις λάμπει εἰς τὴν ἐστίαν ταύτην.

Ἴδου τώρα ἄλλο εἶδος καυσίμου ὕλης, ἧτις καίει ἄριστα, ἐπίσης καλῶς ὡς ὁ ἄνθραξ, ἢ καὶ

καλῆτερα. Ἀνάπτει, ὡς βλέπετε, μόνη της ὕταν ἐκτίθηται εἰς τὸν ἀέρα. (Ὁ καθηγητὴς θραύει σωλῆνα πλήρη πυρφόρου μολύβδου.)

Εἶναι μολύβδος παρασκευασμένος ἡ οὐσία αὕτη, καὶ βλέπετε ποίαν καυστικότητα ἔχει. Εἶναι πολὺ διηρημένη, καὶ ὁμοιάζει κατὰ τοῦτο πρὸς γαιάνθρακα σεσωρευμένον ὑπὸ καπνοδόχου. Καίει δὲ, διότι ὁ ἀήρ ἤμπορεῖ νὰ ἐγγίξῃ τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ συγχρόνως νὰ διέρπῃ ἐντὸς αὐτῆς. Διὰ τὴν δὲν καίει πλέον τώρα, ὅταν τὴν ἤνωσα εἰς ἓνα σωρὸν; (Ὁ καθηγητὴς ἐκείνωσε τὸ περιεχόμενον τοῦ σωλῆνος εἰς σωρὸν ἐπὶ σιδηροῦ πίνακος.) Μόνον καὶ μόνον διότι ὁ ἀήρ δὲν ἤμπορεῖ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας. Θερμότητα μὲν ἤμπορεῖ νὰ παραγάγῃ πολλήν, ὅσην χρειάζομεθα ἐνίοτε εἰς τοὺς κλιβάνους καὶ λέβητας· ἀλλ' αἱ κατώτεροι σιβάδες τοῦ σωροῦ δὲν ἀνάπτουσι, διότι ὁ ἀήρ δὲν εἰσχωρεῖ εἰς αὐτάς. Τίς ἡ διαφορὰ πρὸς τὸν ἄνθρακα, ὅστις, ἐν ᾧ καίει ὡς ὁ μολύβδος οὕτος, καὶ ἀναπτύσσει μεγάλην θερμότητα ἐντὸς τῆς ἐστίας του, διαλύει τὸ προϊόν τῆς καύσεώς του εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ἀφήνει καθαρὸν τοῦ ἄνθρακος τὸ κατάλοιπον. Σὰς ἐδειξά ὅτι εἰς τὸ δέξυγονόν ὁ ἄνθραξ ἐντελῶς διαλύεται, χωρὶς ν' ἀφήνῃ στάκτην· ἐν ᾧ ἐδῶ, εἰς τὸν σωρὸν τοῦτον (ὁ καθηγητὴς δεικνύει τὸν πυρφόρον) εἶχομεν περισσοτέραν στάκτην παρὰ καύσιμον ὕλην, διότι τὸ κατάλοιπον, συνδεόμενον μετὰ τοῦ δέξυγονου, ἔγινε βαρύτερον. Βλέπετε λοιπὸν τὴν διαφορὰν ἧτις ὑφίσταται μεταξὺ τοῦ ἄνθρακος καὶ τοῦ μολύβδου, ἢ τοῦ ἄνθρακος καὶ τοῦ σιδήρου, ἂν προτιμάτε τὸ μέταλλον τοῦτο, τὸ παρέχον τόσα λαμπρὰ ἀποτελέσματα φωτὸς καὶ θερμότητος.

Ἄν, ὅταν ὁ ἄνθραξ καίῃ, τὸ προϊόν τῆς καύσεως ἐξήρχετο ὡς σῶμα στερεόν, θὰ ἐβλέπετε μετὰ διαφανῆ οὐσίαν νὰ πληρώσῃ τοῦτο τὸ δωμάτιον, ὡς ὅταν καίῃ φωσφόρος. Ὅταν ἐξ ἐναντίας καίῃ ὁ ἄνθραξ, ὅλον τὸ προϊόν τῆς καύσεως ἀνέρχεται καὶ μεταβαίνει εἰς τὴν ἀτμοσφαιρὴν. Πρὸ τῆς καύσεως εἶναι στερεόν, καὶ φαίνεται σχεδὸν ἀδύνατον νὰ μεταβληθῇ. Ἀλλὰ μετὰ τὴν καθυσιν μεταβάλλεται εἰς ἀέριον, καὶ τὸ ἀέριον τοῦτο δυσκολώτατα (ἂν καὶ κατωρθώθῃ) μετατρέπεται εἰς βευστὸν ἢ εἰς στερεόν σῶμα. Μεταβαίνω ἤδη εἰς περιεργὸν μέρος τοῦ ζητήματος ἡμῶν, τὴν σχέσιν ἧτις ὑπάρχει μεταξὺ τῆς καύσεως κηρίου, καὶ τῆς ἄλλης ἐκείνης ζώσης καύσεως ἧτις ἐπιτελεῖται ἐντὸς ἡμῶν. Ἐντὸς τοῦ σώματος ἐκάστου ἐξ ἡμῶν γίνεταί εἶδος καύσεως, ἧτις ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν τοῦ κηρίου. Αὐτὴν θέλω νὰ σὰς ἐξηγήσω. Τινὲς συγγραφεῖς παρομοιάζουσι τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς δαυλὸν καίοντα. Ἄν προσέξῃτε εἰς τὰς ἐξηγήσεις μου, θὰ ἰδῆτε ὅτι ἡ ποιητικὴ αὕτη μεταβολὴ πληρέστατα δικαιολογεῖται. Πρὸς τοῦτο κατασκευάσα τὸ ἀπλούστατον τοῦτο ἐργαλεῖον,

Σχ. 50.

τοῦ ὁποίου ἰδοῦ ἢ σύνθεσις. Τὴν σανίδα ταύτην ἐτρέψωσα διὰ σωλήνος, οὗ τὰ δύο ἄκρα ἀπολήγουσιν εἰς τὴν ἄνω αὐτῆς ἐπιφάνειαν. Ἐπάνω εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν ἄκρων τούτων θέτω ἀνὰ ἓνα ὑάλινον κύλινδρον, ὥστε οἱ δύο κύλινδροι συγκοινωνοῦσι διὰ τοῦ σωλήνος. Ἐντὸς τοῦ ἐνὸς κυλίνδρου θέτω κηρίον, καὶ βλέπετε ὅτι καίει ἄριστα, διότι ὁ ἀὴρ ὅστις τὸ τρέφει καταβαίνει διὰ τοῦ κενοῦ κυλίνδρου, διέρχεται διὰ τοῦ σωλήνος, καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸν ἄλλον κύλινδρον τὸν περιέχοντα τὸ κηρίον. Ἄν κλείσω τὴν ὀπὴν δι' ἧς διέρχεται ὁ ἀὴρ, ἢ καλύψω ἄνωθεν τὸν ἄλλον κύλινδρον, βλέπετε ὅτι παύει ἡ καύσις, διότι ἀφαιρῶ τὰ νέα ἐφόδια τοῦ ἀέρος. Τί συμπεραίνωμεν ἐκ τούτου; ὅτι ἀπαιτεῖται ἀτμοσφαιρικός ἀὴρ διὰ τὴν καύσιν. Εἰς δὲ προηγουμένον πείραμα σὰς εἰδείξα τὸν ἀέρα ἐνὸς κηρίου μεταβαίνοντα εἰς ἄλλο κηρίον. Θὰ μοι ἐχρησάζετο ὄργανον πολὺ περιπεπλεγμένον διὰ νὰ εἰσαγάγω εἰς τὸν κενὸν κύλινδρον τὸν ἀέρα τὸν προσερχόμενον ἐκ κηρίου καίοντος. Ἄν ἤμπορούσα νὰ τὸ κατορθώσω, θὰ ἐξέλεπετε τὸ κηρίον τοῦτο τὸ καίον ἐντὸς τοῦ ἄλλου κυλίνδρου, νὰ σβεσθῇ. Διατί; διότι ὁ ἀὴρ ἐν θὰ εἰσῆγον εἰς τὸν κύλινδρον δὲν θὰ εἶχεν ὀξυγόνον· τὸ ὀξυγόνον αὐτοῦ εἶχε κατ' τὸ δὲ κηρίον, σπρούμενον ὀξυγονικοῦ ἀέρος, σβένεται. Ἄλλ' ἐπίσης θὰ σβεσθῇ τὸ κηρίον καὶ ἂν εἰς τὸν κενὸν κύλινδρον εἰσαγάγω τὴν ἀναπνοήν μου· ὅχι ἂν φουρήσω τὴν φλόγα· αὐτὴ μόνη ἢ πνοή μου ἀρκεῖ ὅπως τὴν σβύσῃ. Ὅ' ἀνοίξω τὸ στόμα μου ἐπὶ τῆς ὀπῆς τοῦ κενοῦ κυλίνδρου· διόλου δὲν θὰ φυσήσω, ἀλλὰ μόνον ὅ' ἀρῆσω νὰ εἰσέλθῃ ὁ ἀὴρ τῶν πνευμόνων μου. Ἴδου τὸ ἀποτέλεσμα. Δὲν ἐφύσησα τὸ κηρίον μόνον ἀπὸ τούτου τοῦ κυλίνδρου μετέβη εἰς τὸν ἄλλον ὁ ἀὴρ τοῦ στήθους μου, καὶ ἐσβυσε τὸ κηρίον. Λοιπὸν φαίνεται ὅτι καὶ ὁ ἀὴρ οὗτος δὲν ἔχει ὀξυγόνον διὰ νὰ θρέψῃ τὴν καύσιν. Τὸ ὀξυγόνον αὐτοῦ τὸ ἀφῆρσαν οἱ πνεύμονές μου. Βλέπετε ὅτι ἐχρησάσθη ὀλίγος καιρὸς ἕως ὅτου διαφθαρῇ ὁ ἀὴρ περὶ τὸ κηρίον. Αὐτὸ κατ' ἀρχὰς ἐξήκολούθει νὰ καίῃ· ἐσβυσεν ὁμοίως ἅμα ἐφθασε μέχρις αὐτοῦ ἡ πνοή μου.

Τώρα θὰ σὰς δείξω ἄλλο ὅμοιον πείραμα, διότι πρόκειται περὶ σπουδαίου ἀντικειμένου. Ἴδου κώδων κάτωθεν ἀνοικτὸς περιέχων καθαρὸν ἀέρα, ὡς δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν ἂν βυθί-

Σχ. 51.

σωμεν εἰς αὐτὸν ἢ κηρίον καίον ἢ φωταέριον. Κλείω ἄνωθεν τὸν κώδωνα, καὶ θέτω μόνον εἰς τὸ πύμα μικρὸν σωληνίσκον, δι' οὗ νὰ βροῦσῃ τὸν ἀέρα. Πρὸς τοῦτο θέτω τὸν κώδωνα ἐντὸς ὕδατος—βλέπετε πῶς—καὶ, ἂν μόνον ὁ κώδων εἶναι ἄνωθεν καλῶς κεκλεισμένος, μοι εἶναι εὐκόλον νὰ βροῦσῃ ὅλον τὸν ἀέρα ἐν περιέχει, καὶ ἔπειτα πάλιν νὰ τὸν ἐκπνεύσω ἐντὸς τοῦ ἰδίου ἀγγείου. Ἐπειτα τὸν ἐξετάζωμεν, καὶ θὰ ἰδῆτε τὸ ἀποτέλεσμα. Ὅτι εἰσέπνευσα, καὶ ἔπειτα πάλιν ἐξέπνευσα τὸν ἀέρα, τὸ εἶδετε, διότι εἶδετε ὅτι τὸ νερὸν ὑψώθη εἰς τὸν κώδωνα, καὶ ἔπειτα πάλιν κατέβη. Τώρα ἂς θέσωμεν φῶς εἰς τὸν ἀέρα τοῦτον, διὰ νὰ γνωρίσωμεν τὴν φύσιν αὐτοῦ. Τὸ φῶς ἐσβέσθη! Μία μόνη εἰσπνοὴ εἶδετε ὅτι ἐντελῶς ἠλλοίωσεν αὐτὸν τὸν ἀέρα, ὥστε εἶναι περιττὸν νὰ τὸν εἰσπνεύσω καὶ ἐκ δευτέρου, καὶ θὰ μοι ἦτον καὶ ἐπικίνδυνον. Θὰ ἀνέπνεον ἀέρα ἐξ οὗ οἱ πνεύμονές μου ἀφῆρσαν ἤδη τὸ ὀξυγόνον, ὅστις δὲν ἔχει ἄλλο ὀξυγόνον νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς, καὶ ἐπομένως θανατηφόρον. Ἄφ' οὗ εἶδετε αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα, ἔννοεῖτε τώρα διατί εἶναι ἀναγκαῖον φροντίς νὰ γίνεταί ὥστε αἱ πτωχὰ οἰκογένεια νὰ μὴ κατοικῶσιν, ὡς πολλὰκις συμβαίνει, εἰς ὑπόγεια μὴ διαπνεύμενα, ὅπου ἀναπνεύσει πολλὰκις τὸν ἴδιον ἀέρα, διαφθειρόμενον ὑπὸ τῆς ἀναπνοῆς των. Ἄφ' οὗ μία μόνη εἰσπνοὴ τόσον διαφθεῖρει τὸν ἀέρα, ἔννοεῖτε πόσον ὀκαθαρὸς ἀτμοσφαιρικός ἀὴρ εἶναι ἀναγκαῖος εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Ἄς ἐξακολουθήσωμεν τὰς ἐρεῖνας ἡμῶν, καὶ ἂς ὑποβάλωμεν καὶ τὸ ἀσβεστόνερον εἰς ὅμοιον ἐξέτασιν. Τὸ σφαιροειδὲς τοῦτο ἀγγεῖον περιέχει ἀσβεστόνερον. Ἐγεί δὲ δύο σωλήνας, καὶ δι' αὐτῶν θὰ ἰδῶμεν τί ἀποτέλεσμα ἀποτελεῖ ἐπὶ τοῦ ὕδατος τούτου ὁ καθαρὸς ἀὴρ καὶ ὁ ἀὴρ ἐν ἀνεπνεύσαμεν. Βλέπετε ὅτι διὰ τούτου τοῦ σωλήνος, Α, ἠμπορῶ νὰ εἰσπνεύσω τὸν ἀέρα τὸν ἐπιπλέοντα ἐπὶ τοῦ ἀσβεστόνερου, ὡς καὶ

Σχ. 52.

τὸν διερχόμενον δι' αὐτοῦ, ἕνεκα τοῦ ἄλλου σωλήνος, Β, ὅστις βυθίζεται εἰς τὸ ὕδωρ. Βλέπετε ὅτι ἐν ὅσῳ διέρχεται διὰ τοῦ ἀσβεστονέρου, ἵνα εἰσέλθῃ εἰς τοὺς πνευμόνας μου, τὸ ἀσβεστονέρον οὐδὲν ἄλλως θολοῦται. Ἄν ὅμως τώρα φυσήσω διὰ τοῦ σωλήνος Β τὸν ἀέρα ἐκ τῶν πνευμόνων μου εἰς τὸ ἀσβεστονέρον ἐπανειλημμένως, αὐτὸ γίνεται ὑπόλευκον καὶ γαλακτώδες. Ὁ ἐξερχόμενος λοιπὸν ἀπὸ τῶν πνευμόνων μου εἶναι ἠλλοιωμένος, καὶ ἐκ τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀσβεστονέρου πρέπει νὰ συμπεράνατε ὅτι περιέχει ἀνθρακικὸν ὀξύ.

Ἴδου ἐδῶ δύο φιάλαι, ἐξ ὧν ἡ μία περιέχει καθαρὸν νερὸν, καὶ ἡ ἄλλη ἀσβεστονέρον. Ἐξ

Σχ. 53.

ἐκάστης αὐτῶν ἐξέρχεται εἰς σωλήν, καὶ οἱ δύο σωλήνες ἐνοῦνται εἰς ἕνα. Μὴ περιφρονῆτε τὸ ὄργανόν μου ὡς πρωτότυπον καὶ χονδροειδές. Θὰ ἰδῆτε ὅτι εἶναι πολὺ χρήσιμον. Εἶναι δὲ τοιαύτη τῶν σωλήνων ἡ θέσις καὶ διάταξις, ὥστε ἂν εἰσπνέω τὸν ἀέρα καὶ τὸν ἐκπνέω δι' αὐτῶν, ὁ ἴδιος ἀπὸ δὲν ἢ μπορεῖ νὰ ἐπιστρέψῃ ὀπίσω. Ὁ εἰσπνεόμενος θὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ στόμα καὶ τοὺς πνευμόνας μου, καὶ ἔπειτα, ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ στόματός μου, θὰ διέρχεται διὰ τοῦ ἀσβεστονέρου, ὥστε θὰ ἢ μπορῶ, ἀναπνέων ἀπλῶς, νὰ ἐξακολοθῶ πείραμα λεπτότατον, καὶ δυνατόν νὰ μᾶς δώσῃ ἀναμφισβήτητα ἀποτελέσματα. Βιδετέ ὅτι ὁ καθαρὸς ἀπὸ δὲν ἔχει κίχμιαν ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ ἀσβεστονέρου. Τώρα δὲ εἰσέρχεται εἰς αὐτὸ ἢ ἀναπνοή μου καὶ τὸ θολώνει. Ἴδετέ τὴν διαφορὰν εἰς τὰς δύο φιάλας.

A. P. PARKESS.

*Εἶναι τὸ τέλος.

ΟΙ ΜΕΛΛΟΝΥΜΦΟΙ ΤΗΣ ΣΠΙΤΖΕΒΕΡΓΗΣ

Συνίκασι ἐπὶ σελ. 693.

ΙΣΤ'

Τὴν ἐντύπωσιν, ἣν εἶχεν ἐμποιήσει εἰς τοὺς ναύτας ὁ οἰκτρὸς θάνατος τῶν συναδελφῶν των συνέτεινε πολὺ εἰς τὸ νὰ ἐπαυξήσῃ ἡ σκοτεινὴ ἐκείνη πολιτικὴ θάλασσα καὶ ὁ μακρὸς ἐκεῖνος οὐρανός. Ἡ ὅλη ἐπιχείρησις, εἰς ἣν ἀπέβλεπεν ὁ εἰς Σπιτζεβέργην πλοῦς των ἐφάνητο εἰς αὐτοὺς ἀποτυχούσα· πλὴν δὲ τούτου ὁ Τρομπὼν, ὅστις πολὺ ὀλίγον ἐφρόντιζε περὶ τοῦ θανάτου τῶν

ἄλλων, ἐκρυπτεν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ταξιδίου εἰς τὴν μαύρην καρδίαν του πικρίας, ἥτις ἐξεδηλοῦτο διὰ παντοειδῶν ὑποκινήσεων εἰς στάσιν.

Ἀφορμὴν λαμβάνων ὁ μοχθηρὸς ἐκεῖνος ἐκ τοῦ θανάτου τῶν συντρόφων του περιέγραφεν εἰς τοὺς ἄλλους μὲ χρώματα ζοφερὰ τὰ δεινοπαθήματα καὶ τὰς θαλασσοταραχάς, τὰς ὁποίας ἕως τότε εἶχον ὑποφέρει καὶ ὑπεδείκνυεν εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνα, τὰ ὁποία ἐπερχομένου τοῦ χειμῶνος ἐμελλον ἀκόμη νὰ ὑποφέρωσι.

Καὶ ἀληθῶς φοβερὰ εἶνε τὰ χρονικὰ τῶν πολιτικῶν θαλασσῶν καὶ ἀνὰ χιλιάδας δύνανται ν' ἀριθμηθῶσι τὰ θύματα τῶν τρικυμιῶν τοῦ Βορρᾶ ὥστε ὅ,τι ἐκ μοχθηρίας μόνον καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀληθείας ἔλεγεν ὁ Τρομπὼν συνέπιπτε νὰ ἦνε σύμφωνον πρὸς αὐτήν.

Σκοπὸς τοῦ Τρομπὼν ἦτο νὰ ἐπανεῖλθῃ ὡς τάχιστα εἰς τὴν Δουνκέρκην, ἤθελε δὲ νὰ ἐξανγκάσῃ εἰς τοῦτο τὸν πλοίαρχον ὅθεν ἐπεθύμει νὰ παρασκευάσῃ τὴν φοβερωτέραν τῶν στάσεων, στάσιν τῶν ναυτῶν κατὰ τοῦ πλοίαρχου των. Παντοίας συκοφαντίας ἤρχισε κρύφα νὰ ἐκτοξεύῃ κατὰ τοῦ πλοίαρχου καὶ τοῦ ὑποπλοίαρχου καὶ ὅτε ἐβλεπεν πλησίον τὸν Λάξ ἢ τὸν Δαμπελὲν εἰσιῶπα, ἔργῳ καὶ λόγῳις ὑποδεικνύων εἰς τοὺς ἄλλους ὅτι ἦσαν τάχα προδόται οἱ δύο ἐκεῖνοι.

Ὁ Δαμπελὲν νοήσας τι ἐκ τῶν τεκταινομένων ἠθέλησε νὰ καταστήσῃ προσεκτικὸν τὸν Βλονδῶ, ἀλλ' ἡ ἀγαθὴ ἐκείνη καρδία δὲν ἠδύνατο τοιοῦτόν τι νὰ πιστεύσῃ «εἶνε λυπημένοι οἱ ναῦταί μας, ἔλεγε, διὰ τὸν θάνατον τῶν συντρόφων των καὶ τίποτε ἄλλο. Εἶνε τόσο καλοὶ ἄνθρωποι!»

Ἄλλ' ἡ μοιραία ἐπίδρασις τοῦ Τρομπὼν ἐπετίειτο πλεῖστον ὁσημέραι. Ἡ ἰδέα τῆς ἀπειθείας, ἂν ὄχι τῆς στάσεως, εἶχεν ἀναπτυχθῆ ἐν τῇ κεφαλῇ τῶν ναυτῶν. Καὶ ὅταν τοιαύτη ἀπιστία ἰδέα ἐμφωλεύσῃ εἰς τὸ πνεῦμα ἀνθρώπων ἀμαθῶν καὶ ἀκατεργάστων, δμοιάζει πρὸς πεπρακτωμένον ἄνθρωπα κεκοιμημένον ἐν τῇ στάσει· μετὰ τίποτε δύναται νὰ ἐπιφέρῃ πυροκαϊάν.

Οὐδεὶς εὐρίσκειτο ἐκεῖ νὰ εἴπῃ μίαν λέξιν σωτηρίας, ν' ἀντιταχθῇ εἰς τὸν Τρομπὼν ἦτο ἐκεῖνος κύριος τῶν πνευμάτων. Περιέμενε μόνον κατάλληλον περίστασιν ἵνα ὕψωσῃ τῆς ἀνταρσίας φανερὰ τὴν σημαίαν. Ἡ περίστασις δ' ἐκείνη, φεῦ! τῷ ἐδόθη λίαν ταχέως. Ἡ τρικυμία.

Τρικυμία παρὰ τοὺς πόλους!

Πρωτὰν τινὰ ἡ πολικὴ δμίχλη, ἡ πυκνὴ, ἡ παχθεὶα πολικὴ δμίχλη ἐπλήρωσε τὸ διάστημα. Οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, τὰ πάντα συνεκάλυψε σκότος βαθύτατον. Ὁ Βλονδῶ διέταξε ν' ἀνάψωσι πυροσῶς ἐπὶ τοῦ μέσου ἴσπου καὶ ἡ λάμψις αὐτῶν ὁμοιάζε πρὸς λόχμους ἐπικηδείους ἐν τῷ σκότει νεκρικῆς κρύπτης.

Οἱ ναῦται πάντες, συνηθροισμένοι εἰς τὸ ἐμπροσθεν μέρος τοῦ πλοίου, ἐξεπλήσσοντο διὰ τὸ αἰφνίδιον φαινόμενον. Διὰ τοὺς ἀνθρώπους ὅπως διὰ τὰ φυτὰ εἶνε στοιχεῖον ζωῆς τὸ φῶς!

Ἦσαν ἤσυχα καὶ ἀτάραχα τὰ ὕδατα, ἀλλ' ἦτο ἀπαισία ἡ ἡρεμία ἐκεῖνη· δὲν ἠδύνατο ν' ἀπατήσῃ τὸν πεπειραμένον ναύτην. Ἦτο στιγμή ὑπερτάτης σιγῆς, στιγμή καθ' ἣν συνάζει ἡ τρικυμία, ὡς ὁ ἀθλητὴς, τὰς δυνάμεις τῆς, ἵνα βίβῃ εἰς τὸ στάδιον! . . .

— Ἀλλοίμονό μας! εἶπεν ὁ Λᾶξ, ὅστις ἴστατο τότε πλησίον εἰς τὸν πλοίαρχον. Ἡ ἄλυσις τῆς ἀγκύρας εἶνε ἐλπίζω στεροά;

— Στεροωτάτη.

— Καὶ τὰ κατάρτια βαστοῦν;

— Εἶνε τὰ καλλίτερα τῆς Δουνκέρκης.

— Θὰ τὰ ἰδῆτε νὰ λυγρίζουν ὡς ἀνὰ καλαμῖα· ἀν δὲν σπάσουν, χαρὰ ἔσταν ἡμεῖς τὰ κάμα.

Δὲν εἶχε τελειώσει τὸν λόγον του καὶ φοβερὸς καὶ βιασιότατος βορειοδυτικὸς ἄνεμος ἤρρισε νὰ πνέῃ. Εἰς τὴν ἀκράτητον πνοήν του ἐν iceberg, οὐ εἶχον κατασκάψει τὴν βᾶσιν τὰ κάματα, κατέπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν μετὰ πατάγου ὁμοίοντος πρὸς τὴν ἐκπυροσκοπότησιν πολλῶν κανονίων. Κολοσσαῖα τεμάχια πάγου ἐσύροντο ὑπὸ πολλῶν κυμάτων πρὸς τὸ πλοῖον. Εἰς τῶν πυρῶν τὴν λάμψιν δὲν ἠδύνατο οἰεῖν αὐτῶ νὰ διακρίνωσιν οὔτε τὸ χροῖμα οὔτε τὸ σχῆμά των· ἐρκίνοντο μόνον σπινθηροβολοῦντα, ὡς χάλυψ, εἰς τὸ σκότος.

— Κύριε ἐλέησον! ἐψήθουσαν ὁ Λᾶξ, τρίβων διὰ τῆς χειρὸς του τὸ μέτωπον· τὸ πρᾶγμα εἶνε βαρὺ!

Καὶ ταῦτα λέγων ἔλαβεν ἀνὰ χειρὸς φανὸν καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ πλοίου ἵνα διακρίνῃ, εἰ δυνατόν, τοῦ κινδύνου τὸ μέγεθος.

Οἱ πάγοι ἤρχοντο πρὸς τὰ πλάγια τοῦ πλοίου· ἀνάγκη πᾶσα ἦτο ν' ἀλλάξωσι διεύθυνσιν ἵνα τοὺς ἀποφύγωσιν.

Ὁ Λᾶξ ἀνεκοίνωσε τὰς παρατηρήσεις του πρὸς τὸν πλοίαρχον καὶ τὸν ὑποπλοίαρχον, οἵτινες εὔρον αὐτὰς ἔρθᾶς καὶ ἐνήργησαν τὰ δέοντα.

Κατὰ τοὺς χειρισμοὺς ὅμως δυστυχῶς τούτους ἐφάνη ὅτι οἱ ναῦται δὲν ὑπῆκουον μεθ' ἧς καὶ πρότερον προθυμίας· αἱ διαταγαὶ τοῦ πλοίαρχου δὲν εἶχον τόχει ἐπιτυχούς ἐκτελέσεως καὶ τὸ πλοῖον εὐρίσκετο περικυκλωμένον ὑπὸ μεγίστων ὄγκων πάγου.

Ἐξωσμένον πανταχόθεν, ἐκτύπησεν ἐκεῖνο μετὰ τοσοῦτου κράτους, ὥστε ἔντρομος ἀνέβη ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἡ Καρίνα.

— Πρὸς Θεοῦ, ἐφώνησεν ἅμα ἰδὼν αὐτὴν ὁ Μαρσέλ, κτᾶθρα κάτω· μὴ φοβεῖσθαι, δὲν εἶνε τίποτε!

Ἡ κόρη περιέφερε κύκλῳ βλέμμα ἀπελπιστικόν, ὕψωσεν εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας καὶ ἀπεμακρόνη.

Οἱ ὄγκοι ἐπήρχοντο φοβεροὶ κατὰ τοῦ πλοίου καὶ ὁ οὐρανὸς πάντοτε κακαλυμμένος! Καὶ ὄρυθος ἀπαισίας· ἐκτύπων πρὸς ἀλλήλους οἱ ὄγκοι, ἐσύριζον οἱ ἄνεμοι καὶ γοερῶς ἐκυμάτιζεν ἡ θάλασσα. . . . καὶ σκότος παντοῦ!

Μόνον ἡ ἀριστερὰ πλευρὰ τῆς *Ρόζας Μαρίας* ἦτο ὅπως οὐδὲν ἐλευθέρᾳ, ἐκεῖθεν ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ διὰ νὰ ἐπιβῇ τὸν λέμβον τὸ πλήρωμα· ἀλλὰ δὲν εἶχε κριθῆ ἀκόμη ἀπολύτως ἀναγκαῖον τὸ ἔσχατον τοῦτο μέσον.

Καὶ ὅμως μετὰ τινος στιγμῆς ἠκούσθη φωνὴ ἀπαισία·

— Ἄς σωθῇ ὅποιος ἔμπορει. Ἐς τὴν θάλασσαν ἡ βάρκαίς. Ψηλά τὰ τρόφιμα.

— Τίς τολμᾷ νὰ διατάττῃ οὕτως; ἐκραύγασεν ἔξω φρονῶν ὁ πλοίαρχος.

— Ἐγὼ! ἀπήντησε γαῦρος καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ δύο ναυτῶν ὀπισθιμένων ὁ Τρομπῶν.

— Συλλογίζεσαι τί κάμνεις; Ἐνοσπλος στάσις ἐντὸς πλοίου! Ἡξεύρεις τὸν νόμον;

— Δὲν πρόκειται περὶ στάσεως καὶ περὶ νόμου. Ἐβλαβήθημεν αὐτὸν τὸν κακλήτοπον, ὅπου μᾶς ἐφόρκατε. Θέλομεν νὰ φύγωμεν· ἐγὼ ἔδωκα τὰς ἀναγκαῖα διαταγὰς.

— Ἄθλιε! ἐφώνησεν αἰφνης ὁ Μαρσέλ καὶ ἐγύθη ἵνα τὸν ἀρπάξῃ, ἀλλ' ἐμποδίσθη ὑπὸ τοῦ Βλονδώ καὶ τοῦ Λᾶξ.

— Μὴ θυμώνεις, πουλάκι μου, ὑπέλαβεν ὁ Τρομπῶν, ὑψώνων σπάθην κατ' αὐτοῦ. Ἐνθυμεῖται ἀκόμη τὸ πρόσωπόν μου τὸ χεράκι σου. Ξεύρεις πῶς θὰ ἐκδικηθῶ; Θὰ σ' ἀφήσω ἐδῶ μόνον εἰς τὸ πλοῖον ν' ἀποθάνῃς ἀπὸ τὴν κακοπάθειαν. Σὲ, ἀν θέλῃς, πλοίαρχε, ἐπειδὴ εἶσαι καλὸς ἄνθρωπος, σὲ πέρνω μαζί μου· ἔρχεσαι;

— Ποτέ! ἀνέκραζεν ὁ Βλονδώ.

— Φίλοι μου, λέγει ὁ Μαρσέλ, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς ναύτας, ὁ ἄνθρωπος οὗτος σὰς ἀπατᾷ, σὰς πλανᾷ· εἰσθε καλοὶ καὶ γενναῖοι ἄνδρες, μὴ παρασυρῆτε.

— Θέλομεν νὰ φύγωμεν, ἀπήντησαν πάντες.

— Ἀλλὰ τί θέλετε νὰ κάμωτε δυστυχισμένοι, ὑπέλαβεν ὁ Λᾶξ. Τὸ πλοῖον αὐτὸ εἶνε λαμπρὸν, μόνον ἐντὸς αὐτοῦ θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ σωθῶμεν.

Τὰ πάντα εἰς μάτην! Οἱ ναῦται δὲν ἤκουον εἰμὴ τὸν Τρομπῶν. Ὅ,τι ἠδύνατο τὸ ἐπραξεν ὁ δυστυχὴς πλοίαρχος· ἠπεύλισε, παρεκάλεσε, τὰ πάντα εἰς μάτην. Εἶδε ματαιουμένας τὰς ἐλπίδας του καὶ ἐδάκρυσαν οἱ ὀφθαλμοὶ του.

— Τί νὰ γείνη, λέγει ὁ Μαρσέλ, δυστύχημα βεβαίως εἶνε καὶ τοῦτο, ἀλλ' ἂς ἐλπίσωμεν εἰς τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν.

— Ἐνας καλὸς ἄνεμος νὰ μᾶς ἔλθῃ, προσέθηκεν ὁ Λᾶξ, καὶ τὸ πᾶμε τὸ πλοῖον εἰς τὸ Χάμμερφεστ, γλυτόνομε ἀπὸ τοὺς πάγους.

— Βεβαίωτατα, ὑπέλαβεν ὁ Δαμπελέν· εἶδα ἐγὼ νὰ φθάσῃ πλοῖον εἰς τὴν Ἀθάναν ἀπὸ τὸ Βέρα Κρούζ. Ὅλον τὸ πλήρωμα εἶχε ἀποθάνει εἰς

τὸν δρόμον ἀπὸ κίτρινον πυρατῶν, δὲν ἔμενε παρὰ ὁ πλοίαρχος κληήρης καὶ ἡ σύζυγός του μόνη ὕψης. Ἐκείνη, φίλοι μου, κατώρθωσε νὰ ὀδηγήσῃ τὸ πλοῖον εἰς τὴν Ἀθάναν. Ὅ,τι ἔκαμε μία γυναίκα θὰ τὸ κάμουν τρεῖς ἄνδρες ἰσχυροὶ ἔπειτα ἔχομεν καὶ τὸν Φρισκέ μας. . .

Τὴν στιγμήν ἐκείνην ἠκούσθησαν αἱ κραυγαὶ τῶν ναυτῶν. . . Οἱ ἄθλιοι εἶχον ἐπιβιβάσθῃ εἰς τὰς λέμβους καὶ ἀπήρχοντο διὰ παντός.

Ἡ Καρίνα ἀκούσασα τὸν θόρυβον ἐξῆλθε πάλιν καὶ νοήσασα τὰ γενόμενα ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρὸς της.

Καὶ ἐμυκάτο ἡ τρικυμία καὶ τὰ ἔξ ἐκεῖνα δυστυχῆ ὄντα ἐγκαταλειμμένα ἔμενον μόνα!

ΙΖ'

Μόνοι! εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κόσμου! ὑπὸ οὐρανὸν φοβερότερον τοῦ τῶν Κιμμεριῶν, ὧν μετὰ φρίκης περιέγραψον οἱ ἀρχαῖοι ποιηταὶ τὰ αἰώνια νέφη. Μόνοι! ἐπὶ ἀδαμάστου θαλάσσης ἐντὸς μηδαμινοῦ πλοίου, τὸ ὅποιον ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν ἠδύνατο νὰ θλάσῃσιν οἱ πάγοι ὡς φλοῖν καρυδίου. Ἰσταντο περίτρομοι καὶ σιγηλοὶ οἱ δυστυχεῖς ὁ εἰς παρὰ τὸν ἄλλον ἐπίεζεν αὐτοὺς ὁ φόβος καὶ ἡ ἀπομόνωσις. Καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἐκείνην στιγμήν τῆς ἐκπλήξεως καὶ τοῦ τρόμου πρώτη ἡ Καρίνα ἐτόλμησε ν' ἀνοίξῃ καὶ τὸ στόμα καὶ ἐξῆλθον ἀπ' αὐτοῦ λόγοι παρηγορίας. «Ὁ Θεὸς, εἶπεν, ὁ φροντίζων διὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὁ Θεός, ὁ μὴ ἐγκαταλείπειν τὰ πλάσματά του, Ἐκεῖνος, ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ ὁποίου οὐδὲ θοῖξ δὲν καταπίπτει ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀνθρώπου, δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ ἡμᾶς. Ἄς ἐπικαλεσθῶμεν τὸ θεῖόν του ὄνομα καὶ τὴν ἀρωγὴν του, ἃς ἔχομεν πίστιν εἰς αὐτόν!»

Καὶ ἐν ᾧ ἔλεγε ταῦτα εἶχον ἡ φωνὴ της τὸν ἐνθουσιαστικὸν ἐκείνου τόνον, ὅστις εἰσδύει εὐθὺ εἰς τὰς καρδίκας, καὶ ἠκτινοδύει ἡ ὄψις αὐτῆς ὑπὸ τῆς θερησκευτικῆς πίστεως. Καὶ ἐφάνη τότε ἄγγελος παρήγορος εἰς τοὺς ἄλλους.

—Ναί, προσέθηκεν ὁ Λᾶξ, ἔχει δίκαιον ἡ ἀθώα αὕτη. Ἄς ἔχομεν θάρρος. Ἄς παρατηρήσωμεν ἀμέσως μήπως ἐφθειρον τὸ πλοῖον οἱ πάγοι.

— «Βοήθησον σεκυτὸν καὶ ὁ Θεὸς θὰ σὲ βοηθήσῃ», ὑπέλαβε λέγων καὶ ὁ Βλονδὸς καὶ μετὰ τοῦ Λᾶξ καὶ τοῦ Μαρσέλ διευθύνθη πρὸς τὸν πυθμῆνα τοῦ πλοίου. Ἠκολούθει ὁ Δαμπελὲν μετὰ φανοῦ.

Εὐτυχῶς οἱ τοῖχοι τοῦ πλοίου δὲν εἶχον πάθει τίποτε. «Λαμπρὸν πλοῖον!» ἐφώνησαν πάντες ὁμοῦ ἅμα ἐπέισθησαν περὶ τῆς καλῆς αὐτοῦ καταστάσεως. Ἄλλ' αἱ προμήθειαι εἶχον ἀφανισθῆ ὑπὸ τῶν λιποτακτῶν δὲν ἔμενον εἰμὴ δύο κιβώτια μὲ δῖπυρον καὶ ἓν κιβώτιον διασωθὲν χάρις εἰς τὴν ἐπιγραφὴν του ἴσως, ἢν

δὲν ἐνόησαν οἱ ναῦται. Τὸ κιβώτιον τοῦτο ἔφερε τὴν ἐπιγραφὴν *Ramican*, ἧτις λέξις, ἀμερικανικῆς ἀρχῆς, δηλοῖ βόειον κρέας ἄριστον, ἐξηραμμένον εἰς τὸν ἥλιον ἢ εἰς ὀλίγον πῦρ εἰς τρόπον, ὥστε νὰ ἀποβληθῶσι πάντα τὰ ὑδαρῆ μέρη, μεταποιημένον εἰς κόνιν, κοκκινισμένον, μαιγμένον ἔπειτα μὲ στέαρ καὶ ἰσχυρῶς πεπιεσμένον. Ἐν ἐλαχίστῳ ὄγκῳ ἡ οὐσία αὕτη περιέχει θρεπτικώτατα στοιχεῖα, εἶνε δὲ διὰ τὸν ναύτην τὸν πλέοντα εἰς τὰς πολικὰς χώρας ὅ,τι διὰ τὸν αὐτόχθονα Ἀμερικανὸν τὰ φύλλα τῆς κόκκας, τὰ ὅποια ὀλίγιστα ἐξαρκούσι νὰ συντηρήσωσι τὰς δυνάμεις του καὶ εἰς αὐτὰς τὰς μακροτάτας καὶ ἐπιπονωτάτας ὁδοπορίας. Οἱ πρακτικώτατοι Ἀγγλοὶ μετεχειρίσθησαν πρῶτοι εἰς τὰ πλοῖα τὸ *ramican*. Εἰς ἓκ τῶν πλοιαρχῶν τῶν ἀποσταλέντων πρὸ τινῶν ἐτῶν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Φραγκλίνου, ὁ Κ. Ρίσιαρδσον, εἶχεν εἰς τὸ πλοῖόν του 47,400 λίτρας *ramican*, πρὸς κατασκευὴν τοῦ ὁποίου ἐχρειάσθησαν 35,650 λίτρ. κρέατος βοείου καὶ 7,500 λίτρ. στέατος. Εἶχον δὲ προσέσει καὶ 280 λίτρ. ζαχαρέως. Τὸ *ramican* τοῦτο ἐστοίχιζε φρ. 3.20 τὸ χιλιόγραμμον.

— Ἐσώθημεν, ἀνεβόησεν ὁ Μαρσέλ ἅμα ἰδὼν τὸ κιβώτιον. Χάρις εἰς τὴν πρόνοιαν ταύτην τοῦ Κ. Βανσάπ τοῦ παρασκευάσαντος ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησίν μου τὸ κάλλιστον τοῦτο φαγημα, δὲν φοβούμεθα ν' ἀποθάνωμεν τῆς πείνης μῆνας ὀλοκλήρους ἀν ἐπρόκειτο νὰ μείνωμεν ἐδῶ.

Καὶ λέγων ταῦτα ὁ υποπλοίαρχος ἐνόμιζεν ὅτι μετεχειρίζετο ἀληθῶς ὑπερβολικὴν ἔκφρασιν. Ὁ δυστυχὴς ἠγνόει ὅτι ἦτο πολὺ ὀπίσω τῆς φοβερᾶς πραγματικότητος!

Εἶχε κοπάσει ἡ τρικυμία καὶ ὁ ἄνεμος ἀπὸ βορείου εἶχε μεταβληθῆ εἰς νότιον, ἀλλ' ἡ μεταβολὴ αὕτη τῆς ἀτμοσφαιρας δὲν μετέβαλλε καὶ τὴν κρίσιμον θέσιν τῆς *Pólas Mariás* οὔτε ἡ θερμότης ἦτον ἱκανὴ διὰ νὰ τήξῃ τοὺς πάγους οὔτε ὁ ἄνεμος ἀριστὸς διὰ νὰ τοὺς ἀποδιώξῃ. Ὑπὲρ ποτε οὗτοι περιέβαλλον καὶ ἐπίεζον τὸ πλοῖον. Δὲν ἠδύνατό τις οὔτε διὰ τῆς ἐλαχίστης λέμβου νὰ ἐξέλθῃ καὶ νὰ διαφύγῃ αὐτοὺς.

Ὁ Βλονδὸς καὶ ὁ Μαρσέλ ἤλιπζον ὅτι ἐπὶ τέλους θὰ ἔπνεον ἄνεμος ἱκανὸς νὰ τοὺς ἀποθήσῃ, ἀλλ' ὁ Λᾶξ, ἐμπειρότερος, περιεπάτει ἐπὶ τοῦ καταστρώματος σείων τὴν κεφαλὴν.

Καὶ ἡ ὄρα τοῦ ἔτους ἐν τούτοις ἐπροχώρει. Ὁ χαιμῶν ἦτο εἰς τὰ πρόθυρα. Πλὴν ἄλλων ἀνήγγελλον τοῦτο καὶ τὰ πτηνὰ, τὰ ὅποια δὲν ἀπατῶνται.

— «Φεύγουν τὰ πονηρὰ, ἔλεγεν ὁ Δαμπελὲν γελῶν, θὰ πᾶνε εἰς τὸν τόπον μας προτῆτερὰ μας. Ἄν ἠμπορούσαμεν τοῦλάχιστον νὰ τοὺς

δώσωμεν γράμματα, να έδίδα εν δια την γυναικά μου!» 'Αλλ' ο Λαξ δεν έγέλα. . .

Ἡ Καρίνα ἀφορμὴν λαβοῦσα ἐκ τῆς ἀποδημίας τῶν πτηνῶν ἀνεγίνωσκεν ὠραῖόν τι περὶ τούτου ποίημα σουηδοῦ ποιητοῦ.

— Τί ψιθυρίζεις ἐκεῖ σκεπασμένη μὲ τὸ σάλι σου; τὴν ἠρώτα ὁ Μαρσέλ· νομίζει τις ὅτι βλέπει σίβυλλαν ἐτοιμὴν νὰ χρησιμοδοτήσῃ.

— 'Αναγινώσκω τῶ ὄντι τοὺς χρησμοὺς τῆς φύσεως, ἀπήντησεν ἐκείνη, ἐν μελαγχολικὸν ἄσμα τοῦ ἀγαπητοῦ μου ποιητοῦ Σταγγελίου, ὅπερ μοῦ ὑπενθυμίζει τὴν παιδικὴν μου ἡλικίαν. Ἐπιγράφεται *Flyt/faglarne*, τὰ ἀπηδημητικὰ πτηνά· ἀκούσέ το·

«Ἰδὲ τὰ πτηνὰ φεύγου, ἀφίνοσι στενάζοντα τὰς χώρας τοῦ Βορρᾶ. Πορεύονται εἰς ξένας παραλίας καὶ μιγνύεται ὁ θρῆνός των πρὸς τοῦ ἀνέμου τὸν ψίθυρον. Ποῦ, Θεέ, μὰς πέμπεις; φωνάζουσιν, εἰς ποίους τόπους ἢ προσταγὴ σου μὰς προσκαλεῖ;

»'Ανήσυχα ἀφίνομεν τὴν γῆν τῆς Σκανδιναυτίας. Ἐκεῖ, κῆξήσαμεν, ἐκεῖ, εἴμεθα εὐτυχῆ, τὰ πτωχά! Ἐπάνω εἰς τὰς φιλύρας τὰς ἠνθισμένας εἶχομεν πῆξει τὴν φωλεάν μας, μὰς ἀπεκοιμίζεν ὁ ἀνεμος εἰς τοὺς μοσχομυρισμένους κλάδους. . . Καὶ τώρα θὰ ὑπάγωμεν εἰς ἄγνωστα, εἰς ξένα μέρη.

»Ἦτο ὠραία εἰς τὰ δάση ἢ νῦξ ἢ βροδοστεφανωμένη μὲ τὴν χρυσοῦν τῆς κόμπη! Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κοιμηθῶμεν, τόσοσ ἦτο ὠραία! Χαρούμενα ὀλίγον μόνον ἐναρκονόμεθα καὶ μὰς εὗρισκεν οὕτως ἢ πρῶτα καὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ φωτεινοῦ τῆς ἄρματος μὰς ἐξόπνκ.

»Ἐξέτεινε μακρὰν τοὺς πρασίνοισι τοῦ κλάδου τὸ δένδρον καὶ ἔχυνεν εἰς τὴν ὠραίαν πρασινάδα, εἰς τὸ βόδιον τὸ ὑποτρέμον τὰς σταγόννας τῆς δρόσου τῆς πρωϊνῆς καὶ ἐλαμπύριζον ὡς μαργαρίται αἱ σταγόνες. Καὶ τώρα ἔχασεν ἡ δρῦς τὰ φύλλα τῆς καὶ ἐμαράνθη τὸ βόδιον. Οἱ κτύποι τῆς τρικυμίας διεδόχθησαν τὴν ἐλαφρὰν πνοὴν τοῦ ζεφύρου καὶ ἐκρῦψεν ἡ χιών τὸν στολισμὸν τοῦ Μαΐου.

»Τί νὰ κάμωμεν τώρα εἰς τὴν Ἄρκτον; Ὁ ὄριζον τῆς γίνεταί καθ' ἡμέραν στενότερος καὶ ὠχρότερος ὁ ἥλιός τῆς! Πρὸς τί νὰ κελადῶμεν; Εἶνε μαῦρος τάφος ἢ γῆ καὶ ὁ Θεὸς μὰς ἔδωκε πτερὰ διὰ νὰ φύγωμεν μακρὰν. Χαίρετε, χαίρετε, τρικυμιώδη κύματα τῆς θαλάσσης!

»Οὕτω ψάλλουσι φεύγοντα τὰ πτωχὰ καὶ παχέως φθάνουσιν εἰς ἄλλην χώραν ὠραιοτέραν. Ἐκεῖ αἰεὶ ὁ ζέφυρος τοὺς καρπούς ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ ψιθυρίζουσιν ὑπὸ τὴν μυσταίνην οἱ βύκακες καὶ εἰς τὸ δάσος τὸ σκοτεινὸν ἀντηχεῖ τὸ ἄσμα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἐλπίδος.

»Ὅταν ἡ ἐπίγειος εὐδαιμονία σου μεταβάλληται εἰς πόνον, ὅταν ἀρχίξῃ νὰ στενάξῃ τοῦ φθινοπώρου ὁ ἀνεμος, μὴ κλαίῃς, δυστυχημένη

ψυχὴ! Πέραν τῶν θαλασσῶν ἄλλος τόπος μεῖδιξ εἰς τὸ φεῦγον πτηνόν. Πέραν τοῦ τάφου εἶνε ἄλλη κατοικία, κατοικία, ἣν καταυγάζουσιν αἱ ἀκτίνες αἰωνίου πρωίας.»

Μετὰ βαθυτάτης μελαγχολίας ἐπρόφερον ἡ κόρη τὴν τελευταίαν στροφὴν. Καὶ ἡ φωνὴ τῆς ἀντήχει ὡς στεναγμὸς εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Μαρσέλ. Ἄλλ' ἐκεῖνος, ἵνα ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῶν μελαγχολικῶν ἐκείνων ἰδεῶν τὴν προσοχὴν τῆς Καρίνας·

— Ναί, εἶπεν, ἐκείθεν τοῦ πόλου, πέραν τῆς ἐρημίας ταύτης θὰ εὗρωμεν ἄλλας χώρας εὐτυχεστέρας, θὰ εὗρωμεν τῆς μεσημβρίας τὰ ἀρώματα, τὴν Γαλλίαν, τὴν Γαλλίαν, Καρίνα, τὴν πατρίδα μου, ἐκεῖ θὰ σὲ ὀδηγήσω. *Dahin! Dahin!* θὰ ἐψάλλα, ἀν ἤξευρα νὰ ψάλλω, συλλογιζόμενος τὴν *Μικροῦλα* τοῦ Γκαίτε.

— Τὴν Γαλλίαν, τὴν Γαλλίαν, ἐψιθύρισεν ἡ κόρη· καὶ εἶχεν ἡ φωνὴ τῆς τόνον παραπόνου καὶ τὸ βλέμμα τῆς ἀνέκφραστον τινα ἀνησυχίαν. Καὶ δὲν ἠδύνατο καὶ αὐτὴ νὰ νοήσῃ πρὸς τί ἡ μελαγχολία ἢ τόση. . . Ὑψωσεν ἔπειτα θαρραλέως καὶ εὐέλπιδας πρὸς τὸν Μαρσέλ τοὺς καλοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς, ὅτε δὲ ὁ πατὴρ τῆς τῆ ἀνήγειλεν ὅτι δὲν ἠλπίζε πλέον νὰ διαλυθῶσιν οἱ πάγοι καὶ ὅτι ἔπρεπε κατ' ἀνάγκην ἐκεῖ νὰ μένωσι φυλακισμένοι ἐπὶ πολὺ, ἤκουσε τὴν λυπηρὰν ἄμα καὶ φοβερὰν ταύτην ἀγγελίαν μετὰ παραδόξου ἡρεμίας καὶ ἀταραξίας. Ἐκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνελογίσθη καθ' ἑαυτὴν ὅτι πρέπει νὰ γείνη τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. Καὶ ἐνόμιζε, ὅτι ἦτο τότε ζῶσα εἰκὼν τοῦ χαρίεντος πλάσματος τῆς ὑψηλῆς τοῦ Δάντου φαντασίας·

Benignamente d'umiltà vestita!

XAVIER MARMIER

Μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας.

*Ἐστὶν τὸ τέλος.

II ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΑ ΓΥΝΗ

*Ἐκ τοῦ προσφάτως ἐκδοθέντος συγγράμματος τῶν κκ. X. Feilley καὶ Jovan Wlahovij «Τὸ σύγχρονον Μαυροβούνιον» ἐπιγραφομένου.

Ἡ ἱστορία τῆς Μαυροβουνίας γυναικὸς συγκεφαλαιούται εἰς δύο λέξεις· «εργάζεσθαι καὶ υποφέρειν.» Εἰσερχομένη εἰς τὸν βίον ἀναγινώσκει ἐπὶ τῆς θύρας, ὡς ἐπὶ τῆς καταχθονίου φιλίας, τὴν φοβερὰν ἀπόφασιν τῆς μοίρας τῆς·

Lasciate ogni speranza voi ch'entrate.

*Ἀρετε πᾶσαν ἐλπίδα οἱ εἰσερχόμενοι.

Ἐὐλόγητος ἡ ὑπαρξὶς αὐτῆς ἀνελλίσσεται εἰς κύκλον ἀδυσώπητον μόχθου, ἐδύνης καὶ ὑποταγῆς, καὶ ὡς ἡ κόρη ἐκείνη τοῦ Ὁρενίκου² ἀπεικονίζουσα πάλαι ποτὲ εἰς τὸν Ἰησοῦττην Γου-

1. Τῆς Κολάσεως τοῦ Δάντου. Σ. Μ.

2. Ποταμὸς καὶ ὀνόματος ἀσπ. νομῶν ἐν τῇ Βενιζουλίᾳ, δημοκρατίᾳ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Σ. Μ.

μίλλαν¹ τὴν κακοδαιμονίαν τῆς Ἰνδῆς, δύναται ν' ἀναφωνήσῃ: «Πόσα ὑπέφερα! καὶ τίς οἶδε τί μοι ἀπολείπεται ἔτι νὰ ὑποφέρω ἕως οὐ ἀποθάνω; Φαντασθῆτε τοὺς κόπους οἵτινες ἐπιφουλᾶσσονται εἰς τὴν Ἰνδὴν παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς τούτοις. Μὰς συνοδεύουσιν εἰς τοὺς ἀγροὺς μὲ τὸ τόξον καὶ μὲ τὰ βέλη των. Ὑπάγομεν ἐκεῖ φορτωμένοι παιδίον κρεμάμενον εἰς τοὺς μαστοὺς ἡμῶν, καὶ ἕτερον ὑπερ φέρομεν ἐντὸς καλάθου ἔνῳ δὲ αὐτοὶ πορεύονται εἰς τὴν θήραν πτηνοῦ ἢ τὴν ἀλίευσιν ἰχθύος, ἡμεῖς σκάπτομεν, ἡμεῖς καὶ ἀφοῦ ὑποφέρομεν ὅλους τοὺς κόπους τῆς καλλιτεργείας, ὑποφέρομεν καὶ τὸν τοῦ θερτισμοῦ.

Ἐπανέρχονται τὴν ἑσπέραν ἄνευ οὐδενὸς φορτίου, ἡμεῖς δὲ τοῖς κομίζομεν ρίζας πρὸς τροφήν των, καὶ ἀραβόσιτον διὰ τὸ ποτόν. Ἐπιστρέφοντες δὲ οἰκᾶδε συνδιαλέγονται μετὰ τῶν φίλων των ἡμεῖς δὲ ὑπάγομεν νὰ ζητήσωμεν ξύλα καὶ ὕδωρ διὰ νὰ ἐτοιμάσωμεν τὸν ζωμόν. Ἄμα φάγωσιν ἀποκοιμῶνται, ἡμεῖς δὲ διερχόμεθα σχεδὸν ὅλην τὴν νύκτα ἀλέθουσαι ἀραβόσιτον.....»

Οὐδενὸς τῶν τραχέων τούτων χαρακτηριστικῶν στερεῖται ἡ εἰκὼν τοῦ βίου τῆς Μαυροβουνίας γυναικός. Ἐν ἀποστάσει πολλῶν αἰώνων τὰ ἦθη τοῦ Ὁρονόκου ἀναζώσιν ἐν τῷ μέσῳ τῶν βράχων τοῦ Μέλανος Ὄρους.

Ἐνῳ ὑπερχειλῆς καὶ παράφορος χαρὰ ὑποδέχεται τὸν νεογέννητον διάδοχον τοῦ Μαυροβουνίου πολεμιστοῦ, καὶ δι' ἐκπυροκρατορήσεως ὅπλων καὶ ζητωκραυγῶν συμποσίου πανηγυρίζεται ἡ εὐτυχῆς αὕτη ἡμέρα, κατῆρεια καὶ ἀπογοητεύσει πληρῶσιν ἀπεναντίας τὸν οἶκον ὅταν εἰς τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας προστεθῇ κόρη. Ἐὰν δ' ἐρωτήσῃ τὸν πατέρα περὶ τοῦ φύλου τοῦ νέου τέκνου του: «Συγχωρήσατέ μοι, ἀποκρίνεται, εἶναι κόρη» προθύμως δὲ προσθέτει: «εἶναι ὄφις.» Ὅθεν τὸ μικρὸν πλάσμα, ἀπερριμμένον ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης μακρὰν τῆς περιπαθοῦς στοργῆς καὶ τῶν φροντιδῶν, αἰτινες ἐπιδαψιλεύονται μόνον εἰς τοὺς ἀδελφούς της, μέλλει ν' αὐξάνῃ ἀγνωστον καὶ ταλαίπωρον, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν αἱ ὠριμάζουσαι δυνάμεις της θὰ δύνωνται νὰ δίδωσιν εἰς τὴν οἰκογένειάν της τὸ εὐτελὲς εἰσόδημά των. Ἀφ' οὗ παιδιόθεν γυμνασθῆ εἰς τὰ εὐκόλα ἔργα τῆς οἰκίας, φθάνει ταχέως ἡ ἡμέρα καθ' ἣν τὸ δάσος καὶ οἱ ἀγροὶ ἀπαιτοῦσιν ὡσαύτως τοὺς κόπους τῆς Μαυροβουνίας κόρης.

Κοράσιον ἔτι οὖσαν τὴν βλέπει τις ἰσχνὴν, ὠχρὰν, καταβαίνουσαν ἐκ τῶν ὄρεων, κύπτου-

σαν ὑπὸ τὸ βάρος τῆς δέσμης τῶν ξηρῶν ξύλων, ἐξ ἧς θὰ ὠφελῆθῃ εὐλίγα λεπτά, ἐν δὲ τῇ ἤβῃ ἀντὶ ν' ἀρεθῆ ἐλευθέρα ἢ πλήρης αὐξήσις τῆς νεανικῆς τῶν μελῶν εὐμορφίας, καὶ ἐπιχυθῶσι τὰ θέλητρα τῆς φύσεως ἐπὶ τῆς προίμου ἀναπτύξεώς της, μακραίνεται διὰ τῆς ἐπιπόνου ἐργασίας πᾶν ἄνθος τοῦ ἔαρος τοῦ βίου της. Ὅταν δὲ καταστάσῃ γυνὴ ὑπανδρευθῆ, διὰ τῶν καθηκόντων τοῦ ἐγγάμου βίου, ὅστις δι' αὐτὴν εἶναι βίος δουλείας, καὶ διὰ τῶν μητρικῶν φροντιδῶν, ταχέως συμπληροῦται ἡ φθορὰ τοῦ προσκαίρου κάλλους της καὶ τὸ ναυάγιον τῶν ὀνείρων τῆς παιδικῆς ἡλικίας της. Ὑπὸ τοὺς μακραμμένους ἐκείνους καὶ διατεταμένους χαρακτῆρας, ὑπὸ τὸ κάλυμμα προίμου ὠριμότητος, ζητεῖτε καὶ θέλετε εὐρεῖ συγὰ γυναῖκα εἰκοσιπενταετῆ, ἐπὶ τῆς ὁποίας καταναγκαστικὸς μόχθος ἐπέθηκε τὴν σφαγίδα ἀλλοκότου καὶ ἀποτροπαίου ἀρενωπότητος. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ Μαυροβουνία εἶναι ἀναστήματος μετρίου, ὀγκώδους καὶ ἐστερημένου πάσης χάριτος ἐν τοῖς κινήμασι καὶ τοῖς τρόποις. Τὸ ἔκρη θάδισμα, τὸ μακρὸν θῆμα, ἡ προτενὴς κλίσις τοῦ σώματος καὶ ἡ ταπεινὸς αἰ κεκυφίτα κεφαλή της, ἐνὶ λόγῳ τὸ πᾶν ἐν αὐτῇ ὑποδεικνύει τὴν ἐξίτητων ἐπιπόνων ἐργασιῶν καὶ τῶν μακρῶν περιπάτων ἐπὶ τῶν ὄρεων ὑπὸ τὸ ἔαρος ὑπερμέτρων φορτίων. Οὐδὲν ἐν τοῖς ἔργοις καὶ τοῖς σχήμασι αὐτῆς ἐμφαίνει τὴν νόμιμον ἐκείνην παρησίαν καὶ τὸ θάρρος ὅπερ παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις ἔθνεσι δίδει εἰς τὴν γυναῖκα ἡ ἐνάσκησις τῶν ἱερῶν δικαιωμάτων ἅτινα ὀμολογοῦνται αὐτῇ, ἀπέναντι δὲ τοῦ ἀνδρὸς τὸ αἰσθημα τῆς ἰσότητος. Ἡ Μαυροβουνία θεωρεῖ τὸν ἑαυτῆς πατέρα, τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν ἄνδρα ὡς ὄντα ἀνώτερα, ἐνώπιον τῶν ὁποίων ὀρεῖται νὰ τρέμῃ, νὰ ὑπακούῃ καὶ νὰ σιωπᾷ ὁ δὲ ἀνὴρ ἀφ' ἑτέρου χαίρει ἐπιτείνων τοὺς τύπους τῆς δεσποτικῆς ἐξουσίας του, ἐκ τῶν ὁποίων κακῶς ἐννοουμένη φιλοτιμία τὸν κωλύει τοῦ ν' ἀπελευθερώσῃ τὴν σύντροφόν του.

Καίτοι σπάνιον εἶναι νὰ εὔρη τις τέλειον κάλλος εἰς τὰς γυναῖκας τοῦ Μέλανος Ὄρους, ἐνίοτε ὅμως εὐρίσκει τις μεταξὺ αὐτῶν τύπους ἀξίους λόγου διὰ τὴν λεπτότητα καὶ κανονικότητά των. Τότε οἱ χαρακτῆρες τῆς σερβοσλαβικῆς φυλῆς ἐντελῶς ἐκλείπουσιν, καὶ ἀντ' αὐτῶν ὀρεῖται τὸ ἀρχαῖον ὄρειδὸς τοῦ προσώπου, τὸ εὐγενὲς τῆς ἰστομίας (profil) καὶ ἡ μεγίστη εὐπρέπεια. Κόμη ἄφθονος καὶ στιλπνὴ, ὀφθαλμοὶ πλήρεις λάμψεως καὶ βαθυνόας, εἶδος γοητευτικότητος ἐν τῷ βλέμματι, ἀποτελοῦσιν ἐν σύνολον δυνάμενον νὰ ἐμπνεύσῃ τὸν ζωγράφον ἢ τὸν ἀνδριαντοποιόν. Ἀναμφιβόλως ἐν τῷ μέσῳ τῶν αἵματηρῶν ἀγῶνων των, οἱ πολεμιστὰι τοῦ Μαυροβουνίου ἔφερον ἐνίοτε εἰς τὴν φωλεάν των καὶ ἄλλου εἶδους λάφυρα παρὰ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς

1. Ἱεραπόστολος Ἰσπανὸς γεννηθεὶς τῷ 1690, ἀποθνήσκων τῷ 1758. Εἰσελθὼν εἰς τὸ τάγμα τῶν Ἰησοῦϊκῶν παρκαλῆσι ν' ἀποσταλῆ εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὅπως διδάξῃ τοὺς Ἰνδοὺς τὴν Ῥωμανοκαθολικὴν πίστιν. Μετὰ δὲ τριακονταετῆ βίον ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ, ἐπιστρέφας εἰς Ἰσπανίαν, ἐξίδωκε βιβλίον τῶν περιηγήσεων καὶ παρατηρήσεων του.

ἱππους τῶν ἐχθρῶν των, καὶ ὡς οἱ στρατιῶται τοῦ Ῥωμύλου, ἐκάθιζον νέας Σαβίνας παρὰ τὴν ἀγρίαν ἐστίαν των.

Μάλιστα δὲ, ἂν πρέπει νὰ πιστεύωμεν τὰ δημοτικὰ των ἔθνη, οἱ τσερρογόρσοι (Μαυροβούνιοι) ἤρωες ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἐνόμιζον καύχημα τὸ νὰ νυμφεύωνται ἀίχμαλώτους μουσουλμάνους, ἀγνίζοντες αὐτὰς, θελούσας ἢ μὴ, διὰ τοῦ ἱεροῦ βαπτίσματος.

Ἐκτὸς τῶν οἰκιακῶν ἀσχολιῶν ἡ Μαυροβουνία δὲν εὐρίσκει εὐκαιρίας τοῦ ἀναπτύσσειν τὰς δυνάμεις, δι' ὧν ἡ φύσις τυχὸν ἐπροίκισε τὴν διάνοιαν καὶ ψυχὴν αὐτῆς. Μόλις πρό τινων ἐτῶν ἐπετράπη εἰς τὰς κῆρας νὰ μετέχωσι στοιχειωδεστάτης τινὸς διδασκαλίας, ἥς ἐσπεροῦντο ὀλοτελῶς μέχρι τοῦδε, καὶ τῆς ὁποίας ἡ ὠφέλεια θὰ ἦναι πάντοτε μικρὰ, ἐπειδὴ αἱ ἀνάγκαι τοῦ ὕλικου βίου ἀφαιροῦσιν αὐτὰς πᾶσαν δυνατὴν ἐνέργειαν, καὶ τὰ ἤθη τῆς χώρας κωλύουσιν αὐτὰς τοῦ ν' ἀναμιγνύωνται εἰς πράγματα ξένα τοῦ οἰκιακοῦ βίου. Ἐπὶ πολλὸν ἐτι χρόνον θὰ φαίνονται ἀδιάφοροι πρὸς τὸ βαρὺ φορτίον, ὅπερ πιέζει τοὺς Ῥωμαίλους ὄμιους των, ἀναρριχώμενοι ἐπὶ τῶν βράχων, ὑπερπηδῶσαι τοὺς κρημνοὺς, ἢ ταπειναὶ καὶ ὑποταταγμένοι νὰ ἐκτελῶσι πᾶσαν ἐργασίαν ἀηδῆ καὶ ἄχαριν, ἣν ἀποτροπιᾶζεται ἡ ἀνδρική ὑπερηφάνεια. Φαίνεται ὅμως ἡ Μαυροβουνία ἀρραυμένη εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην τῆς ταπεινώσεως καὶ τοῦ ἐξευτελισμοῦ εὐρίσκει μάλιστα καὶ ἱκανοποίησιν φιλοτιμίας τινὸς ἥτις κατ' οὐδὲν διαφέρει τῆς τῶν ὑποζυγίων, ἅτινα ἐκτελοῦσι τὴν ὅσον ἔνεστι βαρυτέραν ἐργασίαν.

Ὁδεύοντες ἡμέραν τινὰ μετὰ πολυπληθοῦς συνοδίας, ὅπισθεν μακρὰς γυναικοστοιχίας, φέρουσας ἅπασαν τὴν ἀποσκευὴν ἡμῶν, ἐφθάσαμεν μίαν ἐκ τῶν γυναικῶν ἥτις εἶχε στηρίξει τὰ νῶτα ἐπὶ τῆς παρεῖας βράχου κλαίουσα. Ἐρωτηθεῖσα περὶ τῆς αἰτίας τῆς λύπης τῆς, ἥτις ἐφαίνετο βαρεῖα, ἀπεκρίθη ὅτι τῶν προπορευομένων τις τῆ εἶχεν εἰπεῖ ὅτι ποτὲ δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ φθάσῃ μὲ τὸ φορτίον τῆς ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους. Παράδοξος ὑπεράσπισις φιλοτιμίας ἢ μᾶλλον παρεκτροπὴ αἰσθημάτων, ὑποβιάζουσα τοσοῦτον τὴν εὐαισθησίαν τῆς φιλοτιμίας, καὶ μηδενίζουσα διὰ μιᾶς πᾶσαν τὴν ἀβρότητα τὴν τόσον συγγνωστὴν τῆς γυναικείας ματαιοδοξίας.

Λίαν ἀνωφελῶς θὰ ἐζήτηι ὁ μυθιστοριογράφος ἐν τῷ βίῳ τῶν Μαυροβουνίων γυναικῶν, πλὴν τῶν ἔργων εὐτολμίας καὶ ἀρσιώσεως, διήγημά τι μᾶλλον ἢ ἦττον πεπλουτισμένον δι' ἐρωτικῆς δολοπλοκίας ἢ πρὸς τὰς γυναίκας φιλαρέσκεια εἶναι πράγμα ἄγνωστον ἐν τῷ Μαυροβουνίῳ· οἱ τρόποι δι' ὧν περιβάλλεται παρὰ τοῖς Ἑυρωπαίοις θὰ ἦσαν ἀπαραδέκτοι, ἰσως δὲ θὰ ἐθεωροῦντο ἐγκληματικοί, ἢ τοῦλάχιστον θὰ προσήπτον μῶμον εἰς τὸν χρώμενον αὐτοῖς, καὶ θὰ

καθίστων αὐτὸν καταγέλαστον· διὸ φαίνεται ὁ ἀνὴρ ἀποφεύγων καὶ τὴν ἐλαχίστην φιλοφροσύνην πρὸς τὴν γυναῖκα· οὐδὲν δὲ δεικνῶσι ὅτι αὕτη θὰ ἦτο εὐαίσθητος πρὸς τὰς περιποιήσεις αἰτινας παρ' ἡμῖν ἀφειδῶς προσφέρονται εἰς τὸ ὄρατον φύλον. Ἡ ἀρετὴ τῶ ὄντι ἐνταῦθα προστατεύεται, καὶ ἡ νεανίς, μακρὰν τῆς μητρικῆς ἐπιβλέψεως, δύναται ἐλευθέρως νὰ μεταβαίνει ἀπὸ θύρας εἰς θύραν, ἀπὸ ὄρους εἰς ὄρος, κάλλιον προφυλακτιομένη διὰ τοῦ σεβασμοῦ (ὀλίγον ὑποκριτικοῦ ἴσως) ἢ διὰ τῶν ἀσθηροτάτων ἡμῶν νόμων. Βλέπει τις αὐτὴν πλησιάζουσαν πρὸς ἄγνωστον ἄνθρωπον· ἐὰν δὲ οὗτος φαίνεται πως ἔξοχος ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἀσπάζεται ταπεινῶς τὴν χεῖρά του, καὶ προσφέρει αὐτῷ πᾶσαν ὄψρσιαν, ἥς δύναται νὰ ἔχη χρεῖαν· ἀλλ' οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκεῖνο ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ τῇ ἀποτείνῃ λέξιν προσβλητικὴν ἢ δολοαστικὴν· διότι πᾶς διαβάτης εἶναι προσάτης αὐτῆς, καὶ ἅμα ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ χωρίον τῆς εὐρίσκει δέκα φίλους ἐτοίμους ν' ἀποπλύνωσι τὴν ὕβριν ἐν τῷ αἵματι. Ὅθεν ἀπαντᾶται ἀνὰ πᾶσαν ὥραν εἰς τὰ μᾶλλον παράμερα μονοπάτια, ὀδεύουσα ἢ σὺχος ὅπισθεν τοῦ ὄρου ἢ τῆς ἡμίονου τῆς οἰκίας, φέρουσα εἰς τὴν ἀγορὰν τὸ ἰσχνὸν προῖον τοῦ ποιμνίου ἢ τοῦ μικροῦ ἀγροῦ τῆς. Τὰς ἡμέρας τῆς ἀγορᾶς τοῦ Καττάρου, κατὰ πολυπληθεῖς ομάδας, φέρουσαι φορτίον ἐκ ξύλων, ἰχθύων ἢ λαχανικῶν, καὶ πλέγμα ἢ ἀτρακτον ἀνὰ χεῖρας, καὶ ἐκτελοῦσαι οὕτω διπλῆν ἐργασίαν, καταβαίνουσιν ἅμα τῇ αὐγῇ τὴν Αὐστριακὴν ὄδον, καὶ τῆς ἐσπέρας ἐλθούσης ἀναβαίνουσι πάλιν τὸ ὄρος, κομίζουσαι νέον φορτίον εἰς τὴν Τρετίνην ἐξ ἐμπορευμάτων ἐλθόντων ἐκ Τριεστίου διὰ τῶν ἀτμοπλοίων τῆς ἐταιρίας Λύυδ. Διὰ νὰ διασκεδάσωσι δὲ τὴν ἀνίαν τῆς μακρᾶς καὶ ὀδυνηρᾶς πορείας των παραδίδονται εἰς ἀτελευτήτους συνομιλίας, ἐν αἷς, χάρις εἰς τὴν εἰκόνας πλήρη γλώσσαν τῆς χώρας, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν στωμυλίαν, τὸ ἐλάχιστον περιστατικὸν λαμβάνει τὰς διαστάσεις οἰκιακῆς ἐποποιίας. Ἐὰν τυχὸν ἡ γυναικεῖα φάλαγξ διαβῇ ἔμπροσθεν τόπου χρηματίσαντός ποτε τὸ θέατρον συμβάντος τραγικοῦ, ἢ διεγείροντος λυπηρᾶς ἀναμνήσεως, αἱ συνομιλίαι διακόπτονται καὶ ἔθνη περιπαθεῖς, ἐπαναλαμβάνόμενον στοιχηθὸν, ἤχει διὰ τῶν βράχων ὡς ἐπικήδειος μελωδία, καὶ ὁ διερχόμενος τὰς ἐρημίας ἐκεῖνας ὀδοιπόρος καταλαμβάνεται ὑπὸ ἀπεριγράφτου συγκινήσεως· ἀλλ' ἂς μὴ ἐκπλαγῆ ὑπὸ τῆς ψευδοῦς ταύτης λύπης, διότι μόλις ἐκάστη τῶν ἀγρίων τούτων κορυφαίων τοῦ χοροῦ τελειώσῃ τὴν θρηνώδη στροφὴν τῆς ἀπιδούσα πρὸς τὰς συντρόφους τῆς ἀναλαμβάνει τὴν διακοπιεσάν συνομιλίαν γελῶσα καὶ χειρονομοῦσα φυσικώτατα.

Ἡδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ Μαυροβουνία, στερουμένη πᾶσῶν τῶν ἠθικῶν εὐχαριστήσεων

καὶ ἡδονῶν εἰς ἃς προσκαλεῖται νὰ συμμετέχη παρ' ἡμῶν ἡ γυνὴ, εὐρίσκει τοὺλάχιστον ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀμυδίην τῶν κόπων οὗς ὑποφέρει· ἀλλ' ὄχι. Ἡ θηριωδία τοῦ Μαυροβούνιου δὲν μετριάζεται ποσῶς ὑπὸ τὴν συζυγικὴν στέγην· ἐνταῦθα πρὸ πάντων ἐκάστη ἐκ τῶν πράξεών του εἶναι ἐπιθεαίωσις τῆς ἀριλουικιῆτος ἐξουσίας του. Ἡ γυνὴ δὲν δύναται ν' ἀναμυθῆ εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἀνδρός της, οὐδὲ νὰ μεριμνῇ περὶ τῶν διαδικημάτων του· εἴτε ἐξέλιθη εἴτε εἰσέλιθη δὲν τολμᾷ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ τοῦ ὑπάρχει καὶ πόθεν ἔρχεται, οὐδὲ νὰ δυσανασχετῇ διὰ τὰς μακροτάτας καὶ τὰς πλέον ἀτάκτους ἀπουσίας του. Ἐὰν ἔλθῃσι καὶ ἐρωτήσωσι περὶ αὐτοῦ, ἀποκρίνεται ὅτι ἀγνοεῖ τοῦ εἶναι, καὶ ὅταν γινώσκῃ τοῦτο ἐντελῶς. Ἐν ὅσῳ δὲ λείπει ὁ Μαυροβούνιος δὲν στέλλει ποτὲ εἰδήσεις περὶ ἐκυτοῦ εἰς τὴν γυναικῆ του, ἥτις μανθάνει ἐνίοτε τυχαίως παρ' ἄλλων ὅτι εὐρίσκεται ἐν Κωνσταντινουπόλει ἢ ἀλλαχοῦ, χωρὶς προηγουμένως νὰ τῇ ἐκμυστηρευθῇ τὴν ἀναχώρησίν του· ἐὰν δὲ τῇ στείλῃ μακρόθεν γράμματα, οὐδεμίαν ἐπιστολὴ συνοδεύει αὐτά. Ἡ γυνὴ δὲν καλεῖ τὸν ἄνδρα της διὰ τοῦ ἐνόματός της καὶ οὐδ' ὁ ἀνὴρ τὴν γυναικῆ του. Ἡ μὲν λέγει· «Αὐτός... Αἰ, σὺ!» ὁ δὲ σὺζυγός· «Αὐτή... Αἰ, σὺ!» Ἐὰν ἐρωτηθῇ ἡ γυνὴ πῶς ὀνομάζεται ὁ ἀνὴρ της, ἀποκρίνεται· «Δὲν ἤξεύρω» ὁ διάβολος νὰ τὸν πάρῃ» (Νέσναμ ἰά, ντιάβολο νόζι). Ἐὰν δὲ ὁ ἀνὴρ ὑποχρεωθῇ ν' ἀποκαλύψῃ τὸ ἀγνωστον ὄνομα τῆς γυναικὸς του ἀποκρίνεται ἐν ἀμυχανίᾳ· «Μὲ συμπαθεῖο, εἶναι ἡ γυναικῆ μου» (Ντὰ πρόζιτε μοζιζάξενα), ὡσκαὶ προσεδάλλετο ἡ ἀνδρική ἀξιοπρέπεια διὰ τῆς ὁμολογίας ταύτης. Πλὴν τούτου ὁ Μαυροβούνιος οὐδέποτε συνοδεύει τὴν σύζυγόν του εἰς τὰς ἐκδρομὰς της, εἴτε εἰς τὴν πρωτεύουσαν, εἴτε εἰς ἄλλο μέρος· δύναται ὅμως αὐτὴ νὰ πορευθῇ εἰς τὴν ἀγορὰν μετὰ τῶν φίλων τῆς οἰκίας ἢ τῶν παρανόμων (κουμπάρων) της. Ἐὰν ἀπαντήσῃ τὸν ἄνδρα της καθ' ὅδον ἢ ἂν τὸν προσθάσῃ παραμερίζει ἢ προτρέχει αὐτοῦ, ἐνίοτε δὲ τρέπεται ἄλλην ὁδόν. Ἐὰν ἡ συνάντησις τῶν δύο συζύγων συμπέσῃ ἐξ ἀνάγκης, ὁ σύζυγος προσποιούμενος ὅτι ἀνάπτει τὴν καπνοσύμμιγξά του, ἢ ὅτι δένει τὸν γονατόδεσμὸν του σταματᾷ ὀρεῖλαι· ὅμως ἀντὶ πάσης θυσίας ν' ἀποσύγῃ τὴν αἰσχύνῃ τοῦ νὰ συνοδεύσῃ τὴν γυναικῆ του, διότι ἄλλως καθίσταται τὸ ἀντικείμενον πονηρῶν ἀστεϊσμῶν ἐν τῷ χωρίῳ. Ἐτι καὶ ὅταν ἡ γυνὴ οὐδεμίαν παρέσχεν ἀφορμὴν ὀργῆς, τὴν παροξύνει αὐτὸς διὰ νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ τὴν θείρῃ, τοῦθ' ὅπερ κάμνει συχνὰ διὰ τοῦ θηριωδεστάτου τρόπου· ἐὰν δὲ τὸ θυμὸν του ἀμύνεται, τὸ ξυλοκόπημα καθίσταται εἰς σφοδρότερον. Οἱ δὲ συγγενεῖς καὶ γείτονες οὐδόλως συγγινούονται ἐκ τῶν οἰκογενειακῶν τούτων σκηνῶν, τὰς ὁποίας ἡ ἐπέμεισις τρίτου προ-

σώπου μόνον νὰ χειροτερεύσῃ δύνεται· καὶ τίς οἶδεν ἂν ἡ Μαυροβούνια δὲν θ' ἀπεκρίνετο εἰς τοιαύταν περίστασιν πρὸς τὸν ἀθῆνα προστάτην της ὅπως ἡ γυνὴ τοῦ Σγκναρέλλου· πρὸς τὸν γείτονά της Ῥοβέρτον· «Μ' ἀρέσει νὰ δέρνωμαι.» Ἡ ἐνθύμησις ὅμως τῶν αἰκιῶν τούτων οὐδὲν ἴχνος ἀφίνει, οὐδεμίαν μνησικακίαν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς παθοῦσας· ἐξεναντίας μάλιστα μεθ' ὑπερηφανείας ὑποφέρει τὸν δεσποτικὸν τούτον ζυγόν· διότι ὁ ἀνὴρ ὅστις ἐξελέξατο αὐτὴν τῇ φανίνεται περιθεβλημένος μετ' εἰδός τι φεβερὸν μεγαλείου, ὅπερ ἀνοψοῖ αὐτὸν ἐνώπιόν της. Ὁ Μαυροβούνιος ὅμως ὅστις θὰ ἐφέρετο πρὸς τὴν γυναικῆ του μετ' ἄλλον σύμφωνον πρὸς τὰ ἤθη πεπολιτισμένου ἔθνους θὰ καταγερθεῖτο ἐπὶ ἀδυναμικῆ χαρακτῆρος καὶ ἴσως θὰ περιοφρονεῖτο.

Μόλις αἱ τοῦ γάμου ἑορταὶ τελειώσωσιν ἡ νεκρὰ σύζυγος ἀναλαμβάνει τὸ ἀνάλογον τῆς ἐργασίας ὅπερ ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ ἀνήκεν αὐτῇ. Τριπλῆ ἐργασία καθημερινῇ τῇ ἐπιβάλλεται, τουτέστι νὰ φέρῃ ὕδωρ ἐκ τῆς κρήνης, τὰ ἀναγκαιοῦντα ξύλα τῆς οἰκίας ἐκ τοῦ δάσους, καὶ νὰ μαγειρεύῃ τὸ φαγητόν· πᾶσα δὲ ἄλλη ἐργασία τῇ εἶναι μᾶλλον ἢ ἥτον προκινητικῆ· αἱ πλείστα ἐξ αὐτῶν κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀργίας ἐνασχολοῦνται εἰς τὸ κλάθειν ἢ πλίκειν ἢ ὑφαίνειν τὰ ἐραπλώματα αὐτῶν ἢ ὑφάσματα τινα χρήσιμα ἐν τῇ γείρῃ, εἰτι δὲ καὶ εἰς κεντήματα τινα ἀρκούντως λεπτά, δι' ὧν κοσμοῦσι μέρη τινὰ τοῦ ἱματισμοῦ των.

Αἱ Μαυροβούναι, ὅπως πᾶσαι αἱ σλαβωνικαὶ γυναικες, κρίνεται ὅτι κεύκτηται ἐμφυτον φιλοτεχνίαν διὰ τὰ κεντήματα, καὶ δεικνύουσιν εἰς ταῦτα ὑπομονὴν ἀξίαν καλλιτέρου ἀποτελέσματος ἐκείνου εἰς ἃ φθάνουσι μετὰ τὰ πανάρχηια μέσα ἅτινα ἔχουσιν. Αἱ διακοσμητικαὶ ἐργασίαι, ὡς εἴρηται ἤδη, εἰς αὐτὰς εἶναι ὄλως ἀγνωστοί· πρὸ τινων ἐτῶν δὲν εὐρίσκετο ἐν ὅλῳ τῷ Μαυροβούνιῳ μίαν μόνην γυνὴ γινώσκουσα ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν. Ἀρ' ἐτέρου ὅμως ὑποφέρουσι μετὰ θάρρους καὶ καρτερίας ἀκλονήτου μέγα μέρος τῶν κόπων τῆς γεωργίας, τὴν μεταφορὰν τῶν προϊόντων τῶν ἀγρῶν, καὶ τὰς μακροτάτας καὶ δυσκολωτάτας ἐκδρομὰς ἐπὶ τῶν ὄρεων. Ἡ ἐγκυμοσύνη καὶ τὰ καθήκοντα τῆς μητρὸς δὲν διακόπτουσι ποσῶς τὸν καταναγκαστικὸν μόχθον τῶν ὀδοιποριῶν τούτων, καὶ πολλάκις ἐφάνη γυνὴ ἐπαναφέρουσα εἰς τὴν κατοικίαν της περιτετυλιγμένον εἰς τὸ περιζωμῆ (ποδιάν) της τὸ τέκνον, τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη κραυγὴ, ἐκβληθεῖσα ἐπὶ τῆς γυμνῆς πέτρας, ἀντήχησεν εἰς τὴν ἐρημίαν τῶν ὄρεων. Οὐδεμίαν ἐκ τῶν φροντίδων, δι' ὧν περιποιούμεθα τὴν νεαρὰν μητέρα, οὐδεμίαν ἐκ τῶν προφυλάξεων ἃς ἐπιδαψιλεύομεν εἰς τὸ ἀδύνατον νεογέννητον συνθίξεται παρὰ τοῖς Μαυροβούνιους· ἡ φύσις μόνη ἀναλαμβάνει

1. Ἐν τῷ Ἄκροσσίῳ ἐκ τῆς τοῦ Μολιέρου. — Σ. Μ.

νά φέρη εἰς πέρας τὸ ἔργον τῆς, καὶ νά σώσῃ ἐν ταύτῃ τὸ τέκνον καὶ τὴν μητέρα.

Ἡ φιλοδοξία, τὸ ὄνειρον πάσης γυναικὸς εἶναι τὸ ν' ἀποκτήσῃ ἄρρενα' ὅσον πλείοτερα εἶναι ταῦτα, τοσοῦτον μᾶλλον ἀγαπᾶται, τιμᾶται καὶ χειραρετεῖται ἡ μήτηρ αὐτῶν. Τί τὰς θέλουν τὰς θυγατέρας τῶν ὁποίων ἡ γέννησις θὰ ταῖς φέρῃ τὴν κατῆρσιαν, τὴν ταραχὴν καὶ τὴν διχόνοιαν ἐν τῷ οἴκῳ; Ἡ ταπεινότης καὶ ὑποταγὴ τῆς γυναικὸς φαίνεται καὶ ἀπέναντι τῶν ἐπισκεπτομένων οὓς δέχεται κατ' οἶκον εἰ μὲν εἶναι συγγενεῖς, οὗτοι ἀσπάζονται αὐτὴν ἐπὶ τοῦ μετώπου ἢ τῆς παρειᾶς· εἰ δὲ ξένοι, ἀρκιούνται εἰς τὸ νά κροτῶσι τὰ χεῖλη ὡς διὰ φιλήματος ἐν τῷ κενῷ, ἐν ᾧ φιλεῖ αὐτῶν τὴν χεῖρα ἢ τὸν ὦμον. Ἐὰν ὁ ξένος ἔρχεται μακρὸθεν, ἡ οἰκοδέσποινα λύει τὰ ὑποδήματά του καὶ τὰ στεγνώνει, ἀφαίρει τὰς περικνημίδας του, εἶτα δὲ κατὰ τὴν διαταγὴν ἣτις δίδεται αὐτῇ, φέρει ὕδωρ θερμὸν ἢ ψυχρὸν καὶ πλύνει τοὺς πόδας του· τὴν δὲ ὑπηρεσίαν αὐτῆν οὐδέποτε προσφέρει εἰς τὸν ἴδιον ἄνδρα τῆς. Ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ γεύματος, ἀντὶ νὰ παρακαθῆσθαι εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν, ἐνασχολεῖται εἰς ὑπηρεσίαν τῶν συνδαιτυμόνων, κρατοῦσα ἰδίᾳ χεῖρι, ἐὰν ἦναι ἑσπέρα, τεμάχιον βρηνιώδους ξύλου (δαχιδίου) ἀνημμένου, κατέχοντας τὸν τόπον οἰουδήποτε ἄλλου εἶδους φωτισμοῦ ὀπίσωθεν καλλιτέρου.

Ὅταν ὁ Μαυροβούνιος ἀσθενήσῃ, οὐχὶ παρὰ τῆς γυναικὸς του πρέπει νά περιμένῃ περίθαλψιν· αὕτη φαίνεται ἀφίνουσα εἰς τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς τὴν φροντίδα τοῦ νά λυπῶνται τὸν σύζυγόν τῆς· αὕτη μόλις στρέφεται νά τὸν ἴδῃ, καὶ ἐπιδίδεται εἰς τὰ ἄλλα οἰκιακὰ ἔργα τῆς· χωρὶς νά προσφέρῃ λέξιν λύπης ἢ παρηγορίας, περιμένει ἀπαθῶς τὴν ὀλεθρίαν στιγμήν· ἐπελθοῦσης δὲ ταύτης· δύναται τότε νά συμμετάσχη τοῦ κοινοῦ ἄλγους, καὶ νά παραδοθῇ ἐλευθέρως εἰς τὰς θρηνώδεις τῆς. Ἄλλ' εἰς τὰς πενθίμους κραυγὰς τῆς μὴ περιμένετε ν' ἀκούσῃτε ἐξυμνούμενον ἄλλο ἢ τὴν ἀνδρίαν ἐκεῖνου ὃν ἀπώλεσε, καὶ τὰ ἐκ τῶν μαχῶν κομισθέντα διάφορα αὐτοῦ τρώπαια.

Αἱ μαυροβούναι γυναῖκες ἐπιδαφιλεύουσιν εἰς τὰ τέκνα, πρὸ πάντων ἐὰν ἦναι ἄρρενα, φροντίδας ἀφοσιώσεως καὶ προσοχῆς μᾶλλον ἢ ἐμφρονίας. Ἀξιόμειπτος εἶναι τῷ ὄντι ἡ συνήθεια τοῦ νά παρατείνωσι τὴν γαλούχησιν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νά φθάσωσιν εἰς τὸν χρόνον καθ' ὃν τὸ παιδίον διακόπτον τα παίγνια του νά δράμῃ εἰς τὸ γῆθος τῆς μητρὸς ἵνα ζητήσῃ τὴν τροφὴν ἧς ἀπολαύει ἀπὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν. Εἰπώμεν πρὸς τοῦτοις, ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν δύναται νά δοκιμάσῃ τὰ πρῶτα βήματά του ὑποβάλλεται εἰς ἀληθῆς βασανιστήριον, ἐκ τῆς συνηθείας ἢ μᾶλλον τῆς προλήψεως τῆς χώρας. Καί, ἀληθῶς, ἐν πλήρει ἀκίνησίᾳ ἐκτε-

λεῖται ἡ ἀνάπτυξις τοῦ νεκροῦ ὄργανισμοῦ του. Συμπεπρισμένον στενωῶς ἐν τοῖς σπαραγάνοις του, ἔχον τὰ κῶλα διατεταμένα καὶ συνεσφιγμένα πρὸς τὸ σῶμα ὡς μουμια Αἰγυπτιακῆ, καὶ πρὸς τοῦτοις δεδεδεσμευμένον ὑπὸ τὸν μακρὸν περιδέσμον ὅστις τὸ προσηλώνει εἰς τὴν κοίτην του, τὸ ταλαίπωρον τοῦτο μικρὸν πλάσμα διέρχεται τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας του συνεσωματωμένον μὲ τὸ λίκνόν του. Διότι ἡ μήτηρ του δὲν λαμβάνει κἄν τὸν κόπον τοῦ νά τὸ λύσῃ τῶν δεσμῶν του κατὰ τὴν βραχίαιαν ὥραν τῆς γαλουχίσεως. Ὅταν ἡ μήτηρ ἀναγκασθῇ νά φέρῃ τὸ τέκνον τῆς ἐπὶ τῶν ὀρέων, θέρου τε καὶ χειμῶνος καλύπτει τὴν ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς κοιτίδα διὰ παχέων ἐφαπλωμάτων, ἀφίνουσα εἰς τὸ πτωχὸν πλάσμα ἀνεπαρκῆς ποσὸν ἀέρος δυσκόλως ἀνανεουμένου διὰ μέσοιο τοιοῦτων κωλυμάτων. Ἡ δὲ περίθαλψις ξένου βρέφους εἶναι ἐντολὴ ἢν δυσκόλως ἀναδέχονται αἱ γυναῖκες· πρόληψις ἰσχυρὰ ταῖς ἀπαγορεύει σχεδὸν καὶ τὸ νά μεταφέρωσι νεογέννητον ἕπερ δὲν ταῖς ἀνάγει. Αἱ εἰς τὸ δάσος ἐκδρομαὶ πρὸς ζήτησιν καυσίμου ὕλης, αἱ ἀγροτικαὶ ἐργασίαι, ὁ ἀποκλεισμός ἐπὶ μῆνας ὀλοκλήρους ἐντὸς καλυβῶν πεπληρωμένων καπνοῦ, ἡ ἔλλειψις παντὸς μέσου εὐζωίας, συντείνει εἰς τὸ νά στερῇ τὰς Μαυροβούνιας τῶν θελητήρων τοῦ φύλου των. Ἡ ζωηρότης αὐτῆς ἐλαλείπει, βυτίδες πρόωροι καλύπτουσι τὸ μέτωπόν τῆς, ἡ χεῖρ αὐτῆς δυσμορφοῦται, ὁ ποῦς πλατύνεται, ἡ δὲ κνήμη μεταμορφοῦται εἰς κύλινδρον ὄλω· ἄχαριν. Μόνον ἐν ταῖς ἀριστοκρατικαῖς οἰκογενεαῖς τῆς χώρας, ὅπου ἡ γυνὴ δὲν υποβάλλεται εἰς τοὺς αὐτοὺς ὑπερβολικοὺς κόπους μὲ τὰς λοιπὰς συντρόφους τῆς, δύναται τις νά εὔρη τὴν σχετικὴν λεπτότητα τῶν μελῶν καὶ εἰδὸς τι εὐγενοῦς στάσεως ἢ ἤθους.

Ἄλλ' ἐὰν, ἀφίνοντες κατὰ μέρος ιδιότητα ὄλωις ἐξωτερικῆς, θεωρήσωμεν τὴν Μαυροβούνιαν ὑπὸ ὑψηλοτέραν ἐποψίν, εὐρίσκομεν ἐν αὐτῇ γυναῖκα σεμνήν, ἐγκρατῆ, ἐπιμελῆ, ἐπιδεικτικὴν ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀφοσιώσεως τοσοῦτον μᾶλλον ἐπαινετῆς ὅσον ἀφανεστέρα εἶναι, ἐκτελοῦσαν ἐνίοτε τὰς ἡρωικωτάτας πράξεις τῆς ἀνδρικήας εὐτολμίας. Ἐν ὅσῳ μὲν εἶναι νέα κόρη ἔχει πασαν τὴν εὐκισθησίαν τῆς δειλίας καὶ τὰ μάλιστα εὐπροσβλήτου αἰδοῦς· γενομένη δὲ γυνὴ, ἔχει ὡς λατρίαν τῆς τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς πιστὴν ἀφοσίωσιν· καὶ δὴ, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον τραγικὴν λύσιν θὰ εἶχε δι' αὐτὴν τὸ μυθιστόρημα παρανόμου πάθους. Ὅπισθεν τῆς εἰκόνας ταύτης ἐνεργοῦσι δυστυχῶς τὰ ἐλακτώματα χαρρακτῆρος δυστρόπου, ἀλλοκότου καὶ εὐερεθίτου, ἢ παραφορὰ τῆς ζηλοτυπίας, αἱ βλαδιουργαὶ τοῦ φθόνου, ἡ κλίσις πρὸς τὴν κακογλωσσίαν καὶ ὑπερβολικὴ περιέργεια.

Παραβάλλοντες ὁμῶς τὸ κοινωνικῶς τεταπεινωμένον τοῦτο ὃν πρὸς τὴν ἐλευθέρην, σεβαστὴν

καὶ ἀνεξάρτητον γυναῖκα ὡς ἀνέδειξεν αὐτὴν ὁ
χριστιανισμὸς παρὰ τοῖς πολιτισμένοις ἔθνεσι,
δὲν δυνάμεθα νὰ στερῶμεν τὴν Μαυροβουνίαν
τοῦ ἐλέους, τοῦ ἐπαίνου καὶ τοῦ θαυμασμοῦ ἄ-
τινα ὀφείλονται αὐτῇ.

Ἐρχεται δὲ καὶ ἡ ποίησις νὰ προσφέρῃ τὸ
τοσοῦτον δικαίως ἀνήκον αὐτῇ σέβας· ἀνυψοῖ,
ἐξευγενίζει καὶ μεταμορφώνει πολλάκις εἰς ἡ-
ρωϊδὰ μυθώδη τὴν ἄσημον κόρη τῶν ὀρέων,
ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συνοδεύουσα τὸν πατέρα
ἢ τὸν σύζυγον εἰς τὸν πόλεμον, εἰς τοὺς ἀγῶ-
νας, εἰς τὰ κατορθώματα ἢ εἰς τὰς ἐκδικήσεις
ἀπέκτησε τὰ δικαιώματα τῆς δόξης καὶ θέσιν
διὰ τὸ ὄνομά της ἐν ταῖς δημοτικαῖς βραβυδίαις.
Πόσον ἀσθενὴς θὰ ἦτο ἡ βρομικτικὴ διήγησις
τῶν παθημάτων δύο ἑραστῶν ἐνώπιον τοῦ ἕσχα-
τος τῆς *Tsergragoraka Zennas* (Μαυροβουνίως
γυναίκος!) «Χαϊδοῦκός τις θρηνεῖ καὶ λέγει· «Τα-
λαίπωρε Στανίκα, δυστυχὴς ἐγὼ ὅστις σὲ ἀφῆκα
νὰ πέσης ἀνεκδικητός!» Ἐκ τοῦ βάθους τῆς κοι-
λάδος Τσοῦζης ἡ γυνὴ τοῦ Στανίκα ἀκούει ταύ-
τας τὰς κραυγὰς καὶ ἐννοεῖ ὅτι ὁ σύζυγός της
ἐφρονεῖσθαι.

»Παρεισθὴς μὲ τὸ τοῦφεκι ἴσθ' ἔχει· ἐξορμᾷ ἡ
ἐνθερμος χριστιανὴ, καὶ ἀναβαίνει τὸ πράσινον μο-
νοπάτι πού κατέβαινον οἱ φρονεῖ· τοῦ ἀνδρός της,
δεκαπέντε Τούρκοι ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Τσεγ-
κίτς-ἀγᾶ. Ἄμκ εἶδε τὸν Τσεγκίτς-ἀγᾶν τὸν
σημαδεύει καὶ τὸν ῥίπτει νεκρόν. Οἱ λοιποὶ Τούρ-
κοι ἔντρομοι διὰ τὴν τόλμην ταύτης τῆς ἡρωϊ-
κῆς γυναίκης φεύγουν καὶ τὴν ἀφίουν νὰ κόψῃ
τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀρχηγῶ των, τὴν ὁποίαν φέ-
ρει εἰς τὸ χωρίον της.

»Τότε ἡ Φατῆ, χήρα τοῦ Τσεγκίτς, γράφει
ἐπιστολὴν εἰς τὴν χήραν τοῦ Στανίκα· «Φρικώ-
δης χριστιανὴ, ἐὰν ἦσαι ἀληθὴς Μαυροβουνιώ-
τισσα, θὰ ἔλθῃς αὐριοῦ μόνη εἰς τὸ σύνορον, ὅ-
πως ἐγὼ θὰ ἔλθω μόνη, διὰ νὰ μετρήσωμεν τὰς
δυνάμεις μας, καὶ νὰ ἴδωμεν ποῖα ἐκ τῶν δύο
μας ἦτο ἡ καλλιτέρα σύζυγος».

»Ἡ χριστιανὴ ἀφίνει τὰ γυναικεῖα φορέμα-
τά της, ἐνδύεται τὴν στολὴν καὶ τὰ ὄπλα τὰ
ὁποῖα ἐσύλησεν ἀπὸ τὸν Τσεγκίτς, παίρνει τὸ
γιαταγάκι του, τὰς δύο πιστόλας καὶ τὴν λαμ-
πρὰν καραβίαν του, ἀναβαίνει τὸν ὄραϊον ἵπ-
πον τοῦ ἀγᾶ, καὶ ἐμβαίνει εἰς τὸν δρόμον διὰ
μέσου τῶν μονοπατιῶν τῆς Τσοῦζης, φωνάζουσα
ἀπέναντι κάθε βράχου· «Ἄν ἦν' ἐδῶ κανεὶς ἀ-
δελφὸς Μαυροβουνιώτης κρυμμένος, ἄς μὴ με
σκοτώσῃ νομίζων με Τούρκον, διότι εἰμαι κόρη
τοῦ Μαυροβουνίου».

»Ἄλλὰ φθάνουσα εἰς τὸ σύνορον, εἶδεν ὅτι ἡ
ἄπιστος μουσουλμάνη εἶχε φέρει μαζὺ της τὸν
ἀνάδοχόν της, ὁ ὁποῖος καθήμενος ἐπὶ μεγάλου
ἵππου μαύρου ὄρωσε μανιώδης κατὰ τῆς χρι-
στιανῆς νεάνιδος.

»Αὕτη τὸν περιμένει ἀφύθως· μὲ καλῶς διευ-
θυνόμενον βόλι τὸν κτυπᾷ εἰς τὴν καρδίαν καὶ
ἐπειτα τοῦ κόπτει τὴν κεφαλὴν· προφθάνει ἐπειτα
φεύγουσα τὴν μουσουλμάναν, καὶ τὴν φέρει δε-
μένην εἰς τὴν Τσοῦζην, ὅπου τὴν ἔκαμε δούλην
της, διὰ νὰ τραγωδῇ ναυαρίσματα εἰς τὴν κοι-
τίδα τῶν ὀρφανῶν τοῦ Στανίκα. Ἄφ' οὗ ἐκράτη-
σεν οὕτω ἔτη τινὰ τὴν μουσουλμάναν εἰς τὴν ὑ-
πηρεσίαν της, τὴν ἀπέστειλεν ἐλευθέραν εἰς τοὺς
ἰδιούς της.»

Τὰ ἕσματα τῶν Σλαβῶν εἶναι πλήρη ἐπει-
σοδίων, ἐν οἷς ἡ ἀνδρεία τῆς γυναικὸς φθάνει
εἰς μέγα ὕψος· δὲν εἶναι πόλεμος ὅπου νέα τις
ἡρωὶς δὲν ἐμφανίζεται καὶ δὲν φέρει τὴν δάφνην
της εἰς τὸν στέφανον τῆς ἀθανασίας.

Σήμερον δὲ, ὅτε συμμετέχει τοῦ ἡγεμονικοῦ
θρόνου τοῦ Μαυροβουνίου γυνὴ πρόθυμος ἢ ὑπο-
στῆ πᾶσαν θυσίαν ὑπὲρ τῆς πατρίδος της, γυνὴ
ἢ ἡ εὐτολμία, εὐκαιρίας δοθείσης, θὰ ἐνεθύμωζε
τὸ θάρρος τῆς αἰχμαλώτου τοῦ Μαριεμβούργου,
ἢ ὁ Μέγας Πέτρος ἐμελλε νὰ ὑψώσῃ μέχρι τοῦ
θρόνου, ἠδυνήθημεν ἄνευ κόπου, ἐνώπιον τοιοῦ-
του παραδείγματος, νὰ πληρώσωμεν εἰς τὰς
Μαυροβουνίως τὸν ὀφειλόμενον αὐταῖς φόρον ἐ-
παίνου. Ἄλλὰ πρὶν τελειώσωμεν τὸ κεφάλαιον
τοῦτο ἄς ἀναμνήσωμεν πάλιν τὸ ἐνεργὸν μέρος
ὑπὲρ αὐταῖς αἱ γυναῖκες δὲν ἔπαυσαν τοῦ νὰ λαμ-
βάνωσιν εἰς ὄλους τοὺς ἀγῶνας τοῦ Μαυροβου-
νίου κατὰ τῶν Τούρκων, μέρος τὸ ὅποιον ἢ ἀ-
ναλαμβάνωσιν ὁσάκις οἱ πολεμιστὰι τοῦ Μαυρο-
βουνίου θὰ πετάξωσι πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν συ-
νόρων των. Καὶ δὴ εἰς τὰς γυναῖκας, καθ' ὅλην
τὴν διάρκειαν τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἀνατίθεται τὸ
καθῆκον τοῦ νὰ φέρωσι πᾶσαν ἡμέραν εἰς τὰ
στρατεύματα, πολλάκις δὲ εἰς ἰκανὰς ἀποστά-
σεις, τὰς τροφὰς καὶ τὰ πολεμοφόδια, νὰ τὰ με-
ταφέρωσι καὶ νὰ περιποιῶνται τοὺς τραυματίας,
καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ, νὰ ἐξακολουθῶσι δεύτερον
στρατὸν βοηθητικόν, ἐπιτρέποντα νὰ χρησι-
μοποιηθῶσιν ὅλαι αἱ δυνάμεις τῆς πατρίδος.
Ὅσάκις δὲν ἐφάνησαν προχωροῦσαι ἀτραπήτως
ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης καὶ ἐκτεθειμέναι εἰς
τὰς προσβολὰς τοῦ πυρός, πράγματι δεικνύου-
σαι οὕτω, μετὰ παρέλευσιν πολλῶν αἰώνων, τὴν
διαγωγὴν τῶν τολμηρῶν ἐκείνων Γερμανίδων,
περὶ ὧν ὁ Τάκιτος ἔγραφε· «Μνημονεύουσιν ὅτι,
στρατεύματά τινα, ἐκκλινόντά ποτε καὶ τρεπό-
μενα, γυναικες ἐπανήγαγον, ἐγκείμεναι τῇ δεξι-
σει, καὶ δεικνύουσαι τὰ ἑαυτῶν στήθη, καὶ τὴν
ἐπικειμένην αἰχμαλωσίαν ἐξικονίζουσαι».

Κατὰ τὴν II' ἑκατονταετηρίδα τὸ βάλιον ἦτο
ἄπλως ἐν χρήσει ὡς φάρμακον, διὸ καὶ ἐπω-
λεῖτο μόνον ἐν τοῖς φαρμακείοις· πρὸ τῆς λή-
ξεως δὲ τῆς IET' ἑκατονταετηρίδος τὸ μετεχει-
ρίζοντο κοινῶς ὡς ποτόν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΟΥ ΑΕΡΟΣ ΥΠΟ ΥΓΙΕΙΝΗΝ ΕΠΟΨΙΝ

Υπὸ υγιεινὴν ἐποψίν θεωρούμενος, ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ εἶναι τὸ πρῶτον στοιχεῖον τῆς υγείας, ἢ ἀκριβέστερον, τῆς ζωῆς. Καὶ ὁμοίως ὁ ἀνθρώπος δεικνύει πρὸς τὸ οὐσιωδέστατον τοῦτο τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ στοιχεῖον παράδοξον ἀδιαφορίαν, ἢν μόνον ἡ ἀγνοία δύναιται νὰ δικαιολογήσῃ. Ἀληθῶς αἱ ζωτικαὶ ιδιότητες τοῦ ἀέρος εἰσὶν ἀγνωστοὶ τοῖς πολλοῖς. Πολλοὺς ἐγνωρίσαμεν ἀνθρώπους ἐκ τῶν οὐχὶ ἀμοίρων παιδείας, οἵτινες ἐνῶ μεγάλως καὶ μέχρις υπερβολῆς φροντίζουσι περὶ τῆς υγείας αὐτῶν προκαίμενον περὶ τῶν φαγητῶν καὶ τῶν ποτῶν καὶ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, οὐδόλως προσέχουσιν εἰς τὴν παρ' αὐτῶν ἀναπνεύμενον ἀέρα· ἀπ' ἐναντίας μάλιστα χάριν ματαίας προφυλάξεως καταδικάζουσιν ἑαυτοὺς ν' ἀναπνεύσιν ἀέρα ἀνεπαρκῆ καὶ μεμολυσμένον. Οἱ τοιοῦτοι ἀγνοοῦσιν ὅτι ὁ καθαρὸς καὶ ἐπαρκὴς ἀήρ εἶναι τὸ κυριώτατον τῆς ζωῆς στοιχεῖον, ἡ οὐσιωδέστατα τροφή, καὶ ὅτι ὁ μὴ καθαρὸς ἀήρ, ὃν κατὰ κλειστοὶ ἀναπνεύουσιν, εἶναι τὸ δεινότερον δηλητήριο, ὁ μέγιστος τῆς υγείας αὐτῶν πολέμιος. Στοιχειώδεις τινὲς περὶ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος γνώσεις καὶ περὶ τῆς ἐπιβροῆς αὐτοῦ εἰς τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀνθρώπου, θὰ καταστήσωσι σαφεστάτην τὴν σπουδαιότητα αὐτοῦ, ὡς στοιχείου τῆς υγείας.

Ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ συνίσταται περίπου ἐξ $\frac{100}{100}$ ἀζώτου καὶ $\frac{21}{100}$ ὀξυγόνου εἰς βῆρος ἢ $\frac{800}{1000}$ ἀζώτου καὶ $\frac{210}{1000}$ ὀξυγόνου εἰς ὄγκον, ἢ ἐστὶ ἐκ $\frac{1}{5}$ ἀζώτου καὶ $\frac{2}{5}$ ὀξυγόνου. Παρὰ τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα, περιέχει καὶ μικροῦστην ποσότητα ἀνθρακικοῦ ὀξέος (μεταβαλλομένην ἄλλως κατὰ τὰς ἑρας τοῦ ἔτους, τοὺς τόπους καὶ τὴν ἑραν τοῦ ἡμεροετακίου), ὑδρογόνου, ὑδατώδη ἀτμῶν, ἤλεκτρισμα, θερμικτικόν, ῥῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ οὐσίας ξένης ὄλης πρὸς τὴν σύνθεσιν αὐτοῦ. Σημειωτέον δὲ, ὅτι τὸ διὰ μόνου τῆς ὀσμῆς παρατηρούμενον συχνάκις ἐν τῇ ἀτμοσφαιρῷ ἀέριον, τὸ ἕνεκα τούτου καλούμενον ὀξόσιον, δὲν φαίνεται ὡς ἀέριον ἴδιον, ἀλλὰ εἰδική τις κατάστασις τοῦ ὀξυγόνου ἠλεκτριζμένου. Τὸ βῆρος τοῦ ἀέρος, συγκρινόμενον πρὸς τὸ βῆρος τοῦ ὕδατος, εἶναι ὡς 1 πρὸς 770, ἤγουν ὁ ἀήρ εἶναι 770 φορὰς ελαφρώτερος τοῦ ὕδατος. Τὸ βεσπύδιον, ἀερώδες, ἀόρατον, διαφανές, ἀνοσμον, ἀγευστον, ἑκρὸν, πιεστικὸν καὶ ἐλαστικὸν τοῦτο σῆμα, σχηματίζει περὶ τὴν γῆν περιβλήμα, οὗ δὲν προσδιορίσθη εἰσέτι ἀκριβῶς τὸ ὕψος· κατὰ τοὺς μὲν τὸ περιβλήμα τοῦτο ἔχει πάχος 60, κατὰ τοὺς δὲ 350 χιλιομέτρων. Βέβαιον ὁμοίως εἶναι, ὅτι εἰς ὕψος δατῶ χιλιομέτρων ὁ ἀήρ ἀραιοῦται τόσον, ὥστε δὲν ἐπαρκεῖ πλέον εἰς τὴν ἀναπνοὴν τοῦ ἀνθρώπου.

Δύο εἰσὶ τὰ κυριώτατα τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος στοιχεῖα, τὸ ὀξυγόνον καὶ τὸ ἀζώτον. Τὸ ὀξυγόνον ὁμοίως εἶναι τὸ οὐσιωδέστατον εἰς τὴν ζωὴν ἡμῶν στοιχεῖον, διότι αὐτὸ εἶναι τὸ ἀναπνεύμενον μέρος τοῦ ἀέρος, καὶ διὰ τοῦτο ὁ περιώνυμος χημικός Lavoisier ἀπεκάλει αὐτὸ ἀέρα κατ' ἐξαίρησιν ἀναπνεύσιμον καὶ ζωτικὸν ἀέρα. Τὸ ὀξυγόνον εἶναι τὸ κύριον στοιχεῖον τοῦ φαινομένου τῆς καύσεως. Τὸ δὲ ἀζώτον μόνον δὲν εἶναι προσφύς εἰς ἀναπνοὴν, ἀλλ' ἡ ἀνάμιξις αὐτοῦ μετὰ τοῦ ὀξυγόνου χρησιμεύει ὡς πρὸς τὸ φαινόμενον τῆς ἀναπνοῆς ὅπως ἀποτρέπη τὴν ἐπὶ τοῦ λαρυγγος, τῶν βρόγχων καὶ τῶν πνευμόνων λίαν ἐρεθιστικὴν ἐνέργειαν τοῦ ὀξυγόνου μόνου. Πλὴν ὅτε αὐξήσῃ ἡ ποσότης τοῦ ἀζώτου ἐν τῇ συστάσει τοῦ ἀέρος καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον ἡ ἀναγκαία πρὸς τὸ ὀξυγόνον ἀναλογία (ὡς συμβαίνει λόγου χάριν ἐν τοῖς ἀποπάτοις), τότε ἀποσβέννυνται τὰ κινούμενα σώματα, ἐπέρχεται δὲ ἡ ἀσφυξία εἰς τὸν ἀνθρώπον καὶ εἰς τὰ ζῷα.

Καίτοι μὴ δυνάμενοι νὰ ἐκθέσωμεν ἐνταῦθα λεπτομερῶς τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς ἀναπνοῆς, ἀνάγκη νὰ σημειώσωμεν ὅτι ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ, ἀναπνεύμενος, εὐρίσκειται εἰς συνεχῆ συνάφειαν πρὸς τὸ αἷμα, ἐπιενεργῶν ἐπ' αὐτοῦ μεταβολὰς τινας, χρησίμους εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ζωῆς. Ἐνταῦθα δὲ μεταβάλλεται καὶ αὐτὸς ὁ ἀήρ διὰ τῆς ἀναπνοῆς· διότι ὁ ἀναπνέων εἰσπνέει ὀξυγόνον καὶ ἐκπνέει ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἐπομένως ὁ ἐκπνεόμενος ἀήρ περιέχει μὲν τὴν αὐτὴν σχεδὸν ποσότητα ἀζώτου, ἔχει ὁμοίως ὀλιγώτερον ὀξυγόνον καὶ περισσώτερον ἀνθρακικὸν ὀξύ καὶ ὑδρογόνον, ἢ ὁ εἰσπνεόμενος ἀήρ. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ μεταβάλλεται διὰ τῆς ἀναπνοῆς, πρέπει, πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, νὰ ἀνανεῶται ἀκαταπαύστως ἄλλως, ἀναπνευόμενος τοῦ αὐτοῦ ἀέρος, πολλάκις κατὰ συνεχεῖαν, ἐλαττοῦται ὁλοκλήρως τὸ ὀξυγόνον αὐτοῦ, καὶ αὐξάνει τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ· ἀλλ' ὅσον ἐλαττοῦται τὸ πρῶτον καὶ αὐξάνει τὸ δεύτερον, τόσον ὀλιγώτερον ὀξυγόνον ἀπομυζᾶται ὑπὸ τοῦ αἵματος, καὶ τόσον ὀλιγώτερον ἀνθρακικὸν ὀξύ ἀποχωρίζεται ἀπ' αὐτοῦ. Ἐκ τούτου ἡ ἀναπνοὴ καθίσταται ἀνεπαρκὴς ὄλης, καὶ μετὰ τινα χρόνον ἐπιφέρει συμπτώματα ἀσφυξίας καὶ ἐπὶ τέλους τὸν θάνατον.

Ἐκ τῶν στοιχειωδῶστατων τούτων γνώσεων κατὰδηλον γίνεται, ὅτι ὁ θάνατος καὶ ἡ σιγὴ ἤθελον ἐπικρατεῖ ἐπὶ τοῦ πλανήτου ἡμῶν ἀνεῦ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος. Ἀληθῶς ἡ ἀτμοσφαιρῷ εἶναι τὸ κυριώτατον τῆς γῆς στοιχεῖον, διότι ἐν αὐτῇ κυκλοφορεῖ ὁσῶς εἰπεῖν ἡ ζωὴ καὶ δι' αὐτῆς ζωσιν ὅλα τὰ ἐπ' αὐτῆς ζῷα καὶ φυτὰ. Διὰ ταῦτα ζῆν καὶ ἀναπνεῖν εἰσὶ συνώνυμα ἐν πάσει ταῖς γλώσσαις. Ἐπίσης φανερὸν εἶναι, ὅτι ἐὰν ὁ ἀνα-

πνεύμενος ἀπὸ μὴ ἦναι κατὰ τὰ συστατικά αὐτοῦ μέρη καὶ τὴν καθαρότητα οἷον ἀπαιτεῖ ὁ τοῦ ἀνθρώπου ὀργανισμὸς, ἡ ὑγεία καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ αὐτοῦ δὲν δύνανται νὰ διατηρηθῶσι. Διότι τὸ αἷμα ζῆ, οὕτως εἶπεν, διὰ τοῦ ἀέρος. Καὶ τῷ ὄντι αἱ παραφθοραὶ τοῦ ἀέρος ὑπὸ ἀερίων ἄλλων ἢ τὰ ἀναλογούντα εἰς τὴν σύνθεσιν αὐτοῦ, ὑπὸ μισμμάτων, ὑπὸ ἀναθυμιάσεων, ὑπὸ μεταλλικῶν κόνεων, ὑπὸ ζωῶφιων καὶ φυτιθίων μικροσκοπικῶν, εἰσὶ τὰ αἷτια τῶν πλείστων ἀσθενειῶν τῶν κατατροχουσῶν τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἐν τοῖς κατοικημένοις, ἰδίως δὲ ἐν τοῖς κλεισμένοις μέρεσιν, ἔνθα διαμένουσι πολλὰ ἄτομα, ἡ ἀναπνοὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζῴων, αἱ εἰσὶ τοῦ πυρὸς καὶ τὰ φῶτα, ἡ διὰ τοῦ δέρματος καὶ διὰ τῶν πνευμένων διαφύσεις, καὶ αἱ δι' αὐτῆς ἀποπεμπόμεναι ζωϊκαὶ ὕλαι, εἰσὶ τὰ αἷτια τῆς διαφθορᾶς καὶ τοῦ μολυσμοῦ τοῦ ἀέρος. Καὶ ἡ μὲν ἀναπνοὴ καὶ τὸ πῦρ ἀφαιροῦσιν ἀπὸ τοῦ ἀέρος ὀξυγόνον καὶ αὐξάνουσιν ἐν αὐτῷ τὴν ποσότητα τοῦ ἀπροσφύου εἰς τὴν ζῶν ἢ μᾶλλον δηλητηριώδους ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ἡ δὲ διαφύσεις παράγει ὀργανικὰ μιάσματα. Ἀπεδείχθη, ὅτι ὁ ἀνθρώπος διὰ τῆς ἀναπνοῆς ἐν μιᾷ ὥρᾳ καταναλίσκει 24 λίτρας ὀξυγόνου, ἀποπέμπει δὲ ἐν τῷ αὐτῷ χρονικῷ διαστήματι 19 περίπου λίτρας ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν διὰ τοῦ πυρὸς εἰς τὸν ἀέρα ἐπιγινόμενὴν μεταβολήν, ἐβεβαιώθη δι' ἀσφαλεστάτων πειραμάτων, ὅτι φλόξ λυχνίας καιούσης δι' ἐλαίου παράγει ἐν μιᾷ ὥρᾳ 15 λίτρας ἀνθρακικοῦ ὀξέος, φλόξ δὲ καιούσα διὰ τοῦ γὰζ (τοῦ ἐκ τῶν γαιανθράκων ἀερίου) παράγει ἐν τῷ αὐτῷ χρονικῷ διαστήματι 128 λίτρας ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Ἡ ἀποτέφρωσις δὲ καυσίμου ὕλης ἐνὸς χιλιόγραμμου ἀπαιτεῖ κατὰ τὰ διάφορα εἶδη αὐτῆς τὰς ἑξῆς ποσότητας εἰς κυβικά μέτρα καθαροῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, ἦτοι 1 χιλιόγραμμον ξύλου λίαν ξηροῦ ἀπαιτεῖ 6 $\frac{3}{100}$ K. M. ἀέρος, 1 χιλιόγραμμ. ξύλου συνήθους 5 $\frac{4}{100}$ K. M., 1 χιλιόγραμμ. ξυλανθράκων 16 $\frac{1}{100}$ K. M., 1 χιλιόγραμμ. γαιανθράκων 18 K. M. κτλ. Ἐκ τῶν ἀναλογιῶν τούτων εὐκόλως κατανοεῖται ἡ πρὸς φωτισμὸν καὶ θέρμανσιν μεγάλη κατανάλωσις ὀξυγόνου καὶ μεγάλη ἐπίσης παραγωγή ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Ὁ Pécelet καὶ ὁ Dumas παρετήρησαν προσέτι, ὅτι πολλάκις ὁ ἀπὸ ἀφαιρεθεῖς παρὰ τῶν ἀεροφόρων ἐκ τῶν αἰθουσῶν τῶν παραδόσεων καὶ τῶν θεάτρων, καὶ ἐν γένει ἐκ τῶν κλεισμένων μερῶν ἔνθα συνήθον πολλοί, εἶναι λίαν δυσώδης. Τοῦτο εὐχερῶς δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν διὰ τῆς ἰδίας πείρας εἰς πολλὰς περιπτώσεις, εἰς τὰ θέατρα, εἰς τὰ καφενεῖα, εἰς τὰ ἐργαστήσια, εἰς τὰς συνελεύσεις, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς τὰς αἰθούσας τῶν συνακροφῶν καὶ τῶν χορῶν, ἔνθα ἢ ἄλλως οὐχί

ὠφέλιμος εὐωδία τῶν ἀνθέων καὶ τῶν ἀρωμάτων δὲν καλύπτει πάντοτε τὴν ζωϊκὴν ὀσμὴν. Ἡ δυσωδία αὕτη προκύπτει ἐκ τῆς διὰ τῆς διαφύσεως μiasματικῆς τοῦ ἀέρος διαφθορᾶς, ἀνεξαρτήτως τοῦ κακοῦ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ ὀξυγόνου καὶ τῆς αὐξήσεως τῆς ποσότητος τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Εἰς τὰ ὀργανικὰ ταῦτα μιάσματα ἀποδίδονται αἱ ἀσθένειαι αἱ προκαλούμεναι ἐκ τῆς συσσωρεύσεως πολλῶν ἀτόμων ἐν ὠρισμένῳ μέρει, οἷον ἐν ταῖς φυλακαῖς, τοῖς ἐν ἐκστρατεία μεγάλαις στρατοῖς, ἐν ταῖς πολιορκουμέναις πόλεσι κτλ. Ὁ ἐπὶ τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐκραγεῖς ἐν Ἀθήναις φοβερὸς λιμὸς ἦτο ἐν εἶδος τύφου, ἐν προδικάλεσεν ἡ ἐντὸς τῶν τειχῶν συσσωρεύσεις τῶν κατοίκων τῶν δήμων τῆς Ἀττικῆς. Οἱ παθολόγοι, ἰδίως δὲ οἱ Ἀγγλοὶ καὶ οἱ Γάλλοι ἰατροί, ἐνοῖς καὶ ὁ διακεκριμένος τῆς ἰατρικῆς σχολῆς τῶν Παρισίων καθηγητὴς καὶ ἡμέτερος συμπολίτης Δαμασκηνός, ἀπέδειξαν, ὅτι ἡ ἀναπνοὴ ἀέρος μὴ καθαροῦ εἶναι συχνὴ αἷτια φθίσεως (Damaschino, *Etiologie de la tuberculose*. Paris, 1872). Ἡ ἐπιστήμη ἐβεβαίωσε, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιστάσει, ἡ κυρία αἷτια τῆς νόσου δὲν εἶναι ἡ αὐξήσις τῆς ποσότητος τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐν τῷ ἀέρι, ἀλλ' ἡ διὰ τῆς δερμικῆς καὶ πνευμονικῆς διαφύσεως ἀνάπτυξις ἐν αὐτῷ μiasμάτων. Πλὴν ὀπωρδήποτε ἡ αὐξήσις τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος οὐσιωδῶς ἐπιτείνει τὴν ἐκ τῶν μiasμάτων τούτων βλάβην.

Εἰς τὸν καθαρὸν ἀέρα κυρίως καὶ κατὰ δεύτερον λόγον εἰς τὴν ἀσκήσιν, πρέπει ν' ἀποδώσωμεν τὴν ἐν γένει ὑπεροχὴν τῶν ἀγροτῶν ἐπὶ τῶν κατοίκων τῶν πόλεων, ὅσον ἀφορᾷ τὴν εὐρωστίαν. Εἰς τινὰς μεγαλοπόλεις τῆς Εὐρώπης ἰδίως δὲ τῆς Ἀγγλίας, ὑπάρχουσι συνοικίαι, αἷτινες εἰσὶν ἐστὶν μiasμάτων, ἐλλείψει τοῦ ἀναγκαίου ἀέρος. «Ἡ ἀόρατος αὕτη δύναμις, ὁ «ἀπὸ», λέγει Ἀγγλὸς συγγραφεὺς, «καταστρέφει ἀπαρατήρητος διὰ τῆς ἀποκρῶφου χημικῆς αὐτοῦ ἐνεργείας τὰς θάσεις τῆς ὑπάρξεώς μας, «διότι τὰ μιάσματα καὶ παντοειδεῖς ἐπικίνδυνοι «ἀναθυμιάσεις δι' αὐτοῦ εὐκόλως ὑπεισέρχονται «εἰς αὐτὰ τὰ βᾶθη τοῦ ὀργανισμοῦ ἡμῶν. Διὰ «τοῦτο πᾶς ἀνθρώπος, ὅστις διόρχεται τὴν ὑπαρξίν «του χωρὶς νὰ διαμένῃ μέρος τῆς ἡμέρας εἰς «τὸν καθαρὸν ἀέρα, ἀμαρτάνει πρὸς τὴν φύσιν. «Ἀληθῶς τὸ ὑπαιθρον εἶναι ὁ ναὸς τῆς φύσεως, «καὶ ἡ φύσις τιμωρεῖ τοὺς μὴ λατρεύοντας αὐ- «τήν.» (Éléments de science sociale, par un Docteur en Médecine, μετάφρ. γαλλικὴ ἐκ τῆς 7ης ἐκδόσεως). Ἀλλὰ πρὸ πάντων παρ' ἡμῖν ἐπικρατοῦσι σφαλερὰ ἰδέαι ὡς πρὸς τὴν ἀέρα τὸν ἀναπνεύμενον ὑπὸ τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν ἀναρρωνούντων. Ἄγνοοῦντες τὴν ὑγεινὴν καὶ τὴν θεραπευτικὴν ἰδιότητα τοῦ καθαροῦ ἀέρος, οἱ πλείστοι κρατοῦσι κατακλείστους τοὺς ἀσθε-

νεὶς καὶ τοὺς ἀναβρῶνόντας ἵνα προφυλάττωσι δῆθεν αὐτοὺς ἀπὸ πάσης βλαβερᾶς ἀτμοσφαιρικῆς ἐπιρρείας. Αἱ δῆθεν προφυλάξεις αὗται εἰσὶν ὁ μέγιστος τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν ἀναβρῶνόντων πολέμιος. Πρώτιστος κανὼν, ὃν πρέπει νὰ τηρῶμεν ἐν τῷ δωματίῳ τῶν ἀσθενῶν ἢ ἐν ταῖς αἰθούσαις τῶν νοσοκομείων, κανὼν οὗ ἄνευ δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι πάντες οἱ λοιποὶ καθίστανται περιττοί, εἶναι οὗτος, νὰ κατορθώσωμεν ὅπως ἄνευ ψύξης τοῦ ἀσθενοῦς ἀναπνέῃ οὗτος ἀέρα τόσο καθαρὸν ὅσον καθαρὸς εἶναι ὁ ἐκτὸς τοῦ δωματίου ἀήρ. Πάντες οἱ περὶ τὴν νοσηλείαν τῶν ἀσθενῶν ἀσχοληθέντες διδάσκουσι τὴν συνεχῶς παρ' ἡμῶν παραγινωριζομένην ἀλήθειαν ταύτην. Ἡ ὀνομαστὴ φιλόνηρωπος Κυρία Nightingale, ἐν τῷ περὶ νοσηλείας ἀβρόστων πονήματι αὐτῆς (Notes on nursing, κτλ.) ἀναγράφει τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐν κεφαλίδι, συνεχῶς δὲ καὶ ὑφ' ὅλας τὰς μορφαὶς πραγματεύεται καὶ ἐπανέρχεται εἰς τοῦτο. Μεθ' ὅσα ἐξεθέσαμεν ἀνωτέρω περιττὸν ὅλως ν' ἀναπτύξωμεν τὸ ἀπολύτως ὀρθὸν τῶν παρατηρήσεων τούτων τῆς ἐπιστημονικῆς νοσηλείας. Ἀληθῶς, ὅτε ἀήρ ἀνεπαρκῆς καὶ μεμολυσμένος καταβάλλει ταχέως τοὺς υγιεῖς, πολλῶ μᾶλλον προώρισται νὰ καταβάλλῃ τοὺς ἀσθενεῖς ὁ πνιγρὸς καὶ μεμολυσμένος ἀήρ τῶν δωματίων αὐτῶν, καθιστάμενος συχνάκις πρόσκομμα ἀνυπέβλητον εἰς τὴν θεραπείαν καὶ εἰς τὴν ἀνάβρωσιν αὐτῶν. Γινώσκουμεν πλείστους ἐκ τῶν παρ' ἡμῶν, οἵτινες ἐδιδάχθησαν τὸ σφαιρὸν τῶν τοιοῦτων ἰδεῶν των, διὰ τῆς ἀπολείας τῆς ζωῆς αὐτῶν ἢ τῆς ζωῆς φιλάτων αὐτοῖς. Συνισθωμεν ἐπὶ τούτοις τὴν ἀνάγκωσιν τῶν ἐπὶ τοῦ προκειμένου λίαν πρακτικῶν παραγγελιῶν τοῦ Δ' Νικολάου Μυκιά (Περὶ νοσηλείας ἀβρόστων, κτλ.)

Παραλείποντες τὴν ἐκ διαφόρων αἰτίων προκύπτουσαν ἐνίοτε εἰδικῶς μiasματικὴν τοῦ ἀέρος κατάστασιν, ἣτις γεννᾷ ποικίλας νόσους, συμπεραίνουμεν ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω, ὅτι ἡ ἐκ τῆς φυσικῆς, ἐκ τῆς χημείας καὶ ἐκ τῆς φυσιολογίας θεωρία καὶ ἡ καθημερινὴ πείρα διδάσκουσιν, ὅτι ἡ συνεχὴς ἀνανέωσις τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος εἶναι ἄριστος ἀπαραίτητος τῆς διατηρήσεως τῆς υγείας τοῦ μὴ νοσοῦντος ἀνθρώπου, τῆς θεραπείας δὲ καὶ ἀναβρώσεως τοῦ πάσχοντος καὶ τοῦ ἀναβρῶνόντος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΤΥΠΑΣΟΣ.

ΤΙ ΕΣΤΙ ΠΑΤΡΙΣ

Ἡ πατρίς, δὲν εἶναι, ὡς Ἕλλήνων παῖδες, ἡ πεδιάς ἢ ὁ λόφος σας, ὁ σφυρὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωρίου σας, ἢ ὁ καπὸς τῶν ἐστιῶν ὑμῶν ὁ ἀναβαίνων εἰς τὸν ἀέρα, οὐδὲ ἡ κορυφὴ τῶν δένδρων ὑμῶν, οὐδὲ ἡ μονότονος τῶν ποιμένων σας ᾠδή. Ἡ πατρίς εἶναι ἡ Θεσσαλία διὰ τὸν Ἀκαρῶνα, ἡ Κύπρος, ἡ Κρήτη διὰ τὸν Ἀθηναῖον,

ὁ Ὀλύμπος, ὁ Πίνδος, ὁ Ἄθως διὰ τὸν ὄρεινόν Ἀρκάδα, καὶ τὸν ἀγέρωχον τοῦ Ταυγέτου ὄρεισιβιον. Ἡ πατρίς εἶναι ἅπαντα ἢ Ἕλλάς ἀπὸ τοῦ Αἴμου μέχρι τοῦ Μυκάλα, ἀπὸ τοῦ Ἰονίου μέχρι τοῦ Φοινικίου πελάγους. Ἡ πατρίς εἶναι ὅσον τῆς ὠραίας γῆς μέρος λαλεῖ τὴν γλῶσσαν, τὴν ἁρμονικὴν Ἑλληνικὴν μας γλῶσσαν, εἶναι ὅ,τι κινεῖ τοὺς παλμοὺς τοῦ στήθους ἡμῶν, εἶναι ἡ ἐνότῃς τῆς θρησκείας, εἶναι ἡ σπονδὴ τοῦ αἵματος ἢν ἐξ ὄλων τῶν ἄκρων τῆς Ἑλληνικῆς γῆς προσέφερον οἱ ἀδελφοί, οἰγονεῖς μας, εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἀνορθωθείσης πατρίδος μας. Ἡ πατρίς εἶναι ἡ κοινότης τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐνόμματος, εἶναι ὁ γλυκύτατος καὶ ἱερώτατος τῆς ἐλευθερίας δεσμός. Ἡ πατρίς εἶναι τὸ ὠραῖον τοῦ οὐρανοῦ μας κυκνοῦν, εἶναι ὁ γλυκὺς ἥλιος ὅστις μᾶς φωτίζει, εἶναι ἡ γαλιναία θάλασσα ἣτις μᾶς περιβρέχει, εἶναι αἱ εὐφοροὶ γαῖαι, αἱ ἀπὸ τῆς Θράκης καὶ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τοῦ Διυκοῦ ἐκτεινόμεναι πελάγους. Ἡ πατρίς εἶναι ὅλοι ἡμῶν οἱ συμπολιταὶ μεγάλοι καὶ μικροί, πλούσιοι καὶ πένητες. Ἡ πατρίς εἶναι τὸ ἔθνος, τὸ ὁποῖον ὀφείλομεν ν' ἀγαπῶμεν, νὰ σεβώμεθα, νὰ δουλεύωμεν καὶ νὰ υπερασπιζώμεθα δι' ὄλων τῶν διανοητικῶν μας δυνάμεων, δι' ὅλης τῶν χειρῶν μας τῆς ἰσχύος, δι' ὅλης τῆς ἐνεργείας καὶ δι' ὅλης τῆς ἀγάπης τῆς ψυχῆς ἡμῶν.

ΛΑΗΘΕΙΑΙ

*. Ἐθνικότης ταπεινουμένη, ὁμοιάζει ποταμῷ στερεοῦσαντι καὶ ἀποξηρανθέντι. Ἀποκαλύπτει τοὺς κροκοδείλους, οἵτινες ἐν τῇ ἰλίῳ αὐτοῦ ἐκρόπτοντο βαθύτατα. (Edgar Quinet.)

*. Ἐπτά πόλεις ἑλληνικαὶ ἤρσαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ὀμήρου ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐνῶ ζῶν καὶ τὰς ἐπτά εἶχε διατρέξει ἐπαιτῶν ἄρτον», εἶπεν ὁ Δισράλης, στιγματίζων τὴν ἀγνωμοσύνην τῶν ἀνθρώπων. Ἑλληνικὴ δὲ καὶ πατροπαράδοτος ἡ ἀρετὴ τῆς μετὰ θάνατον εὐγνωμοσύνης, διαπεραιωθείσα μέχρις ἡμῶν ἀλώβητος καὶ διὰ τῶν φιλανθρώπων παραγγελημάτων τοῦ Εὐαγγελίου. «Τὸν γὰρ μὴ ὄντα ἅπας εἶωθεν ἐπαινέειν», εἶπε καὶ ὁ ἔθνικὸς Θεουκιδίδης. (Ν. Δραγούμης.)

*. Ἡ ἀπάντησις τοῦ ἀρχαίου Σπαρτιάτου πρὸς τὸν υἱὸν του, ὅστις παρεπονέτο ὅτι τὸ ξίφος του ἦτο βραχὺ, «Μήκυνέ το δι' ἐνὸς βήματος ἐμπρός», δύναται νὰ εφαρμοσθῇ εἰς οἰανδήποτε περίστασιν τοῦ βίου.

*. Σταθερὰ ἀπόφασις ἰσοδυναμεῖ πρὸς βαθυτάτην σοφίαν. (Ναπολέον Α΄.)

*. Ἡ θέλησις εἶνε καὶ δύναμις.

*. Τρία τιμὰ ὑπῆρξαν σύγχρονα εὐθὺς ἐν τῇ δημιουργίᾳ:—Ὁ ἀνθρώπος, ἡ ἐλευθερία καὶ τὸ φῶς. (Κελτικὸν λόγιον.)

1. Ν. Σαρτολό.